

STANDARDFORSIDE
TIL
EKSAMENSOPGAVER

Fortrolig

Ikke fortrolig

Prøvens form (sæt kryds)	Projekt	Synopsis	Artikel	Speciale	Skriftlig opgave
				X	

Uddannelsens navn	Anvendt Filosofi	
Semester	10 semester	
Prøvens navn/modul (i studieordningen)	Kandidatspeciale	
Gruppenummer	Studienummer	Underskrift
Navn Dominic Kristian Sørensen	20145991	Dominic Kristian Sørensen
Afleveringsdato	3/6 2019	
Projekttitel/Synopsis titel/Speciale-titel/ opgave nummer	Det moralske aspekt i at samarbejde og handle med et diktatur	
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal tegn	192.000 tegn med mellemrum	
Den afleverede opgave fylder (antal tegn med mellemrum i den afleverede opgave) (indholdsfortegnelse, litteraturliste og bilag medregnes ikke)	Opgaven fylder med mellem rum 170.526	
Vejleder (projekt/synopsis/speciale)	Jens Damgaard Thaysen	

Abstract/English summary

Saudi Arabia was before the discovery of oil nothing more than a desert state with little to show for its name. All this changed with the discovery of oil in 1938. After the second world war the political and economic power of Saudi Arabia increased enormously, especially in the 70s and 80s when the Saudi oil sale exploded and helped create the powerful state that Saudi Arabia is today politically as well as economically (Ochsenwald, et al. 2019). This economic power has given them a lot of influence which they use to spread their ideology throughout the world, both Muslim and western alike are influenced by the power of Saudi Arabia.

We see this power being used during the war in Yemen where Saudi led forces are fighting and bombing civilian populations in order to kill the rebels they are fighting. At the same time, we also see their power in how they punish critics of the regime, in Saudi Arabia critics are being tortured, jailed for life or in worst case they are executed without a proper court of law. Saudi Arabia has a great power not only over their own citizens but also over countries outside of the Middle East. The case that truly exemplified the power that Saudi Arabia has was the execution of the well-known journalist Jamal Khashoggi. His execution was conducted in such a manner that the world cried out for justice, but no justice came for his murder. The countries of the west condemned the execution but were silent in actions, only a few truly acted against the regime but the actions they took would barely affect the regime.

The question is, what it was that created this inaction in the west, what created this moral indifference within the western countries, what the reason was that the west turned their back on the very foundations that democracy is built on? That is what I intend to try to find an answer to in this thesis.

I try to answer these questions with different theories created by different scholars. These scholars included Thomas Pogge, Leif Wenar, Joseph Nye and several others. By using their theories, I will attempt to answer the questions about how the west was kept silent and why the morals that the west is built on seems to have been forgotten or put away. Also, how the Saudi Kingdom has kept its power for so long. At the end I also intend to discuss the moral problem that arises with continuously trade and cooperation with Saudi Arabia. As far as I know there is a dilemma in continuing the trade but also in stopping it. That's way the western politicians must take a stand, but

they must always remember that their actions and decisions always have consequences regardless of what these actions are.

Indholdsfortegnelse

Abstract/English summary	2
Indledning.....	5
Redegørelsen af valgt teori.....	6
Diktatur	6
Resurseforbandelsen	8
Kampen for demokratiet.....	12
Blod, penge og krig	15
Might makes right.....	15
<i>Might makes law makes right</i>	17
Brandt barn skyer ilden eller...?	19
Når venner bliver til fjender.....	20
Moralsk ansvar	24
En oversigt over handel og diplomatiske forbindelser med Saudi Arabien	30
EU's handel og samarbejde med Golfstaterne.....	30
Et dansk perspektiv.....	31
USA og Saudi Arabien	33
Det saudiske regime	36
En analyse af vestens moralske ansvar overfor autoritære regimers ageren	38
Hvor magten befinder sig, er retten	38
Mordet på konsulatet	42
Det moralske ansvar	45
Hvem har ansvaret?	45
Faktorer der påvirker moralen	49
Den etiske blindhed	53
En diskussion om vores handel med autoritære regimer.....	56
Konklusion	64
Litteraturliste	66
Bilag	71

Indledning

Mange lande i Mellemøsten havde ikke gjort sig bemærket hverken med hensyn til politisk eller økonomisk kapital før de fandt det sorte guld - olie. Det samme gjorde sig også gældende for Kongeriget Saudi Arabien, der først blev proklameret som selvstændig land i 1932. Alt dette ændrede sig dog, da man i 1938 fandt olien i den saudiske undergrund, herefter steg Saudi Arabiens politiske kapital dramatisk. Årsagen til denne stigen skal findes i etableringen af samarbejde med vesten og specielt USA (Ochsenwald, et al. 2019). Gennem dette samarbejde er Saudi Arabien blevet en af verden mest magtfulde lande, dog ikke på grund af en stor hær, men på grund af den økonomiske magt, som de har fået igennem salget af deres naturressurser. Denne magt er blevet udfoldet på mange måder, men mest af alt ses den brugt på at sikre en udbredelse af den saudiske tankegang i verdens muslimske lande. Krigshandlinger i Yemen og mordet på journalisten Jamal Khashoggi illustrerer, hvordan Saudi Arabien forvalter deres magt. Begge disse begivenheder tiltrækker sig ikke den store opmærksomhed fra de vestlige landes side, og det må skyldes, at Saudi Arabien har magt til at forhindre en hver form for sanktioner og dermed sikre sig at konsekvenserne af deres ageren er yderst minimal.

Spørgsmålet må så blive, hvordan det kan lade sig gøre, at vesten forholder sig passivt ved angå Saudi Arabiens agere. Deres fremgangsmåder må jo anfægte vores moralske overbevisnings, når saudierne bryder menneskerettigheder i Yemen og slår en uskyldig mand ihjel, da han kritiserede regimet. Derfor må vi også spørge os selv, om vesten skal blive ved med at handle og samarbejde med regime som det saudiske, for at svare på dette kom jeg frem til denne problemformulering:

- ***Hvordan kan det forsuares moralsk set, at der samarbejdes og handles med et diktatur?***

For at svare på denne problemformulering har jeg i sinde at bruge teoretikere som Thomas Pogge, Leif Wenar, Kasper Lippert-Rasmussen og Joseph Nye. Jeg har i sinde at prøve at finde frem til de årsager, der gør, at lande som USA, Storbritannien eller Danmark samarbejder med Saudi Arabien, når de respektive landes regeringer ved, hvordan saudierne agerer. Jeg har tænkt mig at undersøge, hvordan Saudi Arabien har afhængiggjort de demokratiske lande og dermed opnået en form for magt over dem.

På samme tid har jeg også tænkt mig at vise med Leif Wenars teori, hvad der sker, når man opretholder et regime som det saudiske, og hvilke konsekvenser det kan have for en hel region, hvis et land som det saudiske lider samme skæbne som Iran. Herunder vil jeg analysere, hvordan vi skal betragte vestens moralske ansvar i forhold til samarbejdet og handlen med Saudi Arabien.

I den efterfølgende diskussion vil jeg overveje, hvilke valgmuligheder vesten har for at agere i forhold til det saudiarabiske diktatur, og se på de positive og negative elementer, der er ved enten afslutte eller fortsætte handlen med Saudi Arabien.

Redegørelsen af valgt teori

I dette afsnit vil der blive redegjort for den valgte teori, som igennem dette speciale vil danne grundlaget for analysen. Under dette afsnit vil der også komme forklaringer af de begreber, der bliver brugt igennem specialet, herunder også forfatterens opfattelse af diktatur, men også den generelle forståelse af begrebet. Under samme vil der også blive gjort rede for, hvad resurseforbandelsen er, og hvordan man skal forstå begrebet, og hvordan resurseforbandelsen kan influere et land.

Indledning har introduceret læseren til speciales fokuspunkter, efterfølgende vil der blive forklaret, hvad et diktatur er, og hvad jeg mener, et diktatur er defineret som.

Diktatur

Begrebet diktatur kommer fra det romersk samfund, begrebet så sit lys i en periode, hvor der var opstået en krise i imperiet, hvilket gjorde det nødvendigt at suspendere de normale magtbeføjelser, som staten var bygget op omkring. Under denne suspensering blev alt magten i riget givet til en person, der var udpeget af senatet og konsulen til at skulle lede riget igennem denne svære tid. Personen fik titlen diktatoren. Efter den aftalt periode på 6 måneder gav diktatoren magten tilbage til senatet og konsulen (Gregor, 2015, s. 368).

Med denne afklaring af begrebets opståen, synes det er at være på sin plads at angive, hvad jeg antager, som værende et diktatur, og hvordan jeg forstår det.

Min forståelse af diktatur er en person eller et parti (med skriftende ledere), der har den absolutte magt i en stat. I denne opgave forstås diktatur, som værende et styre med magten, der er centraliseret omkring et organ eller en person. Som eksempel på dette kan vi i dag rette vores blik

mod flere lande i Asien og Mellemøsten. I Asien ses Nordkorea, som det åbenlyse eksempel, siden 1950'erne har været styret af Kim familien. Som et led af koreakrigen i 1950'erne blev Korea opdelt i Nord (kommunistisk) og Syd (demokratisk), hvilket gjorde, at Kim familien kunne regere og gør det den dag i dag med Kim Jong- Un. Et andet land som eksempel er det arabiske kongedømme Saudi Arabien. Denne nation regeres af en kongefamilie, og denne kongefamilie lige som Nordkorea har den absolutte magt i landet og bestemmer, hvilke love der skal implementeres, og hvilke der skal ophæves.

I samme ser jeg også, som nævnt tidligere, stater, hvor et parti har magten som værende diktaturer. Der er i dag ikke mange stater tilbage med et partisystem, dog er Kina et eksempel på dette. Det kommunistiske parti styrer landet, dog har ændringer i landet gjort, at der er opstået argumenter for, at Kina bevæger sig mere over i den kategori, der hører til lande med den absolutte leder. Den kinesiske kongres har vedtaget en resolution, der gør det muligt for den ledende formand for kommunistpartiet Xi Jinping at bibeholde sin magt gennem hele sit liv, hvilket kan ses som værende et skridt mod et enevældigt diktatur (BBC, 2018).

Jeg har dog ikke fremlagt, hvad i mine øjne er konstituere et diktatur. Det, der i dette speciale, definerer et diktatur, er ikke kun ledernes år på magten, men også måden hvor på de behandler deres borgere, og de love der indføres på baggrund af deres magt. Det, der for alvor i mine øjne definerer et diktatur, er den undertrykkelse, som folket lider under. Man kan sige, at propagandaen er et element af diktaturen, idet propaganda har til mål at sikre folkets loyalitet til styret både gennem frygt, men også gennem manipulation af nyheder eller anden information. Ligeledes er den manglende ytringsfrihed, brud på menneskerettigheder og samtidig også en manglende fribevægelse med til at definerer diktatur i denne opgave.

Det er vel dokumenteret, at Nordkoreas ledende Kim familie undertrykker den nordkoreanske befolkning. Denne undertrykkelse sker gennem love, der forbyder ytringsfrihed, og hvis personer udviser ulydighed eller er politiske modstandere af Kim familien, så risikere de at blive sendt i genopdragelseslejre, hvor målet er gennem tortur og indoktrinering at blive genopdaget til at blive den eksemplariske borger i Nordkorea.

I det hele taget så er manglen på basale menneskerettigheder det, der beskriver, hvad et diktatur i min optik er. Det kan siges, at der kan skabes konkurrence omkring lederskabet i et demokrati, dette sker ikke i et diktatur. Den manglende ytringsfrihed, forbuddet mod at demonstrere eller at forsamle sig i større grupper samt at kritisere styret er de faktorer, som definerer diktaturet.

I diktaturer finder vi ingen menneskerettigheder, som beskytter landets indbyggere. Enhver form for magt, der anvendes, synes altid at anvendes mod folket og ikke for folket. Militær og politi er ikke for folket, men den er forlænget arm af styret eller den enlige diktator, der sørger for, at folket altid følger de indførte love. Politiet undertrykker folket på vejene af regimet, så de ikke kan gøre oprør. Der er heller ikke nogen retssikkerhed, som garanterer en fair og korrekt rettergang.

Magtens tredeling er i det hele taget ikke eksisterende, der er ikke noget opsyn med de magthavende, da domstole og andre institutioner enten er nedlagt eller er blevet gjort til dukker for regimet. I det samme er ytringsfriheden også ramt, som nævnt tidligere. Der er ikke kun tale om folkets ret til at udtale sig, der er også tale om medier som tæller radio, aviser eller TV.-Manglende ytringsfrihed og censurering rammer ikke kun de traditionelle medier, censuren rammer også de sociale medier så som Facebook, Twitter eller WhatsApp. Det gør styret for at stoppe folk i samle sig til demonstrationer, oprør eller dele deres utilfredshed (Voiden, Kim, 2017, Freedom House, 2016). Medierne overtages af staten og bliver derved til et magtorgan for staten, som bruges til at udbringe statens propaganda. Hertil bruges medier også til at udstille eventuelle politiske modstander i et dårligt lys, hvilket gør det særdeles svært at samle støtter. Lukning af medierne og begrænsning af adgangen til internettet gøres for at umuliggøre erhvervelse af informationer udefra. Befolkningen har ikke nogen mulighed for at kunne finde ud af, om de kunne leve et anderledes liv, og dermed kan de ikke stille krav til regimet om et bedre leveforhold. Den uvidende eller desinformeret befolkning er lettere at manipulere med, og styret kan opretholde sit greb om dem.

Med dette afsnit så skulle læseren være klædt på til at kunne se, hvorfor netop de valgte lande i dette speciale er med, men samtidig også være med til at give læseren en ide om forfatterens anskuelse af diktaturer stater.

Resurseforbandelsen

Resurseforbandelses begrebet har en tilknytning til såvel diktaturstater som til vesten, jeg vil så vidt muligt give en begrebsafklaring, hvilket vil være med til at give læseren den nødvendige viden for at kunne følge argumentationen senere i opgaven. I dette afsnit vil jeg forklare, hvordan resurseforbandelsen hænger sammen med netop diktatur og vesten indblanding i disse lande.

Resurseforbandelsen referer til stater, som ikke har kunne udnytte deres naturlige resurser på en god måde. Herunder også den enkelte regerings manglende evne til at efterleve folkets velfærdsbehov

(NRGI, 2015, s. 1). Det kan være en forventning, at stater rige på naturlige resurser er bedre til at skabe og udvikle sig, dog resursestærke stater har en større risiko for, at der opstår væbnede konflikter og autoritærisme, herunder også økonomisk ustabilitet og lav økonomisk vækst. Sammenligner man disse lande med deres resurse svage naboer, så vil der være et stort skel og til tider vil de resurse svage naboer faktisk have det bedre økonomisk end deres resursestærke naboer (NRGI, 2015, s. 1).

Når vi taler om resurseforbandelsen, er det også en nødvendighed at tale om dets påvirkning af demokratiet. For rigdom af naturlige resurser har gjort det meget mere sandsynligt, at regeringer forfalder til autoritære regimer, eller at lande overtages af diktatorer. De seneste 30 år har man set stigning i dette. Forklaringen på denne stigning skal findes i beskatningen. Politiske forsker har fundet frem til, at regeringer er langt mere lydøre overfor deres befolkning og samtidig i langt højere grad også villig til at overgå til demokrati, når statens finansielle midler er skabt på baggrund af skat fra befolkningen (NRGI, 2015, s. 2). Når stater indtægter stammer fra naturlige resurser, så er magthaverne ikke længere afhængig af skatteyderne penge, og derfor føler borgerne heller ikke lige så stor interesse for at følge med i, hvad penge bruges på. På samme tid betyder dette også, at embedsmændene ikke er bundet lige så meget til befolkningen som før og derfor har langt lettere ved at forfalde til korrupsion (NRGI, 2015, s. 2).

Lande, som udvinder olie, er i risikogruppen for, at der sker en stigning i korrupsionen, med, at det også hvilket har en negativ indflydelse på de landets retsinstanser. Korrupsionen har ligeledes negativ påvirkning på befolknings tror på deres valgte leder. Når lande vægter indtægterne fra deres naturresurser højt, øges der risiko for udbrud af lange borgerkrige (Wenar, 2017, s. 15).¹

Når en autoritær leder overtager magten i et land med store mængder af naturresurser, har lederen mulighed for at overdrage ejendomsrettigheder over resurserne til dem, der byder den højeste pris. Salget af naturresurser fører som regel overskuddet med sig, hvilket er med til at cementere lederens magt i landet. (Pogge, 2008, s. 169).

Overskuddet fra salget gør lederen og ikke landets befolkning rigere, hvilket har vidtgående konsekvenser for indbyggernes levevilkår. Herunder lider landets medborgere pga. manglende investeringer i såvel infrastruktur som jobs, hvilket med stor sandsynlighed resulterer i fattigdom. I ca. 40 procent af de resursestærke lande lever størstedelen af befolkningen for, hvad der svare til

¹ Side 15 i introduktion til bogen *Blood Oil*

mindre en 2 dollars om dagen, og til forskel fra vesten så er fattigdommen kun blevet værre samtidig med, at landets demokratiske styre synes at forsvinde (Wenar, 2017, s. 15)².

Resurseforbandelsen er indgroet i store dele af Asien, Afrika og Mellemøsten. De resursestærke regimer undertrykker deres befolkning samtidig med, at et dybt korrump netværk af politikere styrer landet. I de skrøbelige stater, er der opstået forskellige militante grupper, som sælger naturressurser. Disse ressourcer er overtaget med magt, og grupperne bruger indtægterne fra salget til indløb af udstyr, der gør det muligt at angribe de lokale eller regeringen. De autoritære ledere, der kommer til magten, styrer landet ved at skabe splid mellem etniske eller religiøse grupper, hvilket netop skaber grobund for gruppernes dannelse. Spliden ligger til grund for, at militante grupper angriber og dræber hinanden samt resten af befolkning. På baggrund af disse hændelser som begås af militante grupper, så kan der ske humanitære katastrofer (Wenar, 2017, s. 44)³

Når vi taler om resurseforbandelsen, så kan man ikke komme uden om konflikter. Naturressurser kan og skaber ofte konflikter mellem parter, da forskellige grupper kæmper for at få kontrol over ressourcerne, som de ønsker at bruge på at finansiere deres kamp. Siden 1990 har olieproducerende lande haft dobbelt så stor risiko for, at der kunne opstå borgerkrig i landet sammenlignet med andre ikke olie producerende lande (NRGI, 2015, s. 2). Politiske forskere peger på eksempler som DR Congo, Niger, Irak, Libyen og Angola, som illustrerer denne tendens. Petro-aggression⁴, er tendensen blandt rige oliestater til at indlede eller at være mål for internationale konflikter. Et eksempel på dette er Iraks invasion af Kuwait, som ledte til den første Golfkrig (NRGI, 2015, s. 2).

Det skal pointeres, at et naturressurserigt land ikke nødvendigvis forfalder til resurseforbandelsen, men at det for det meste er lande, som har lav indkomst, der forfalder til denne forbandelse. Netop disse lande har til tider ikke den nødvendige infrastruktur, som gør dem i stand til at modstå resurseforbandelsen til forskel fra de rige lande, der har en infrastruktur, der er gearret til det (NRGI, 2015, s. 5).

Hvordan hænger vestens moralske ansvar sammen med resurseforbandelsen? Det er jo de vestlige lande, der køber naturressurserne i disse diktaturer, og som er med til at gøre det muligt for det sælgende land at blive ved med at undertrykke befolkningen. Eksempler på dette kan findes i lande

² Side 15 i introduktion til bogen *Blood Oil*

³ Side 44 i Summary of the book til bogen *Blood Oil*

⁴ Jeg bruger det engelske udtryk da det giver bedst mening i denne kontekst

som Saudi Arabien, Irak, Iran, Libyen. I disse lande har køb og salg af olie gjort det muligt for de forskellige regimer at bibeholde deres magt.

Den økonomiske gevinst, som disse oliestater opnår ved salg af naturressurserne, ender nemlig direkte i hænderne på regimerne. Med de penge kan disse regimer nu betale for de nødvendige sikkerhedsstyrker, som bruges til at knuse eventuelle modstandere. Regimerne bruger samtidig disse økonomiske midler til at holde landes borgere ”i snor”. Regimerne skaber tit ubrugelige jobs indenfor det offentlige. Jobbene gør borgerne afhængige af staten, da deres indkomst og dermed forsørgergrundlæg netop kommer fra staten. Dermed er risiko for oprør kraftigt nedsat, idet de offentlige ansatte ikke kunne klare sig uden løn. (Wenar, 2018, s. 7). Desuden kan regimerne prøve at spille forskellige regioner eller stammer mod hinanden for at sikre, at de ikke forener sig mod regimet. Anvendelse af propaganda som et våben samt finansiering af religiøs indoktrinering bruges for at sikre folkets støtte. Der er sågar eksempler på, at stater er gået i krig for at aflede opmærksomheden fra situationen i landet (Wenar, 2018, s. 7).

Det kan altså ses, at de resursestærke stater undertrykker sin befolkning med midlerne, der stammer fra salg af olie. Det er altså her, at resurseforbandelsen og det moralske ansvar hos vesten kommer ind i billedet. Det er penge fra vesten, der gør det muligt for disse regimer at undertrykke deres egen befolkning. Det er her vi må spørge ind til det moralske ansvar i forhold til finansieringen af disse regimer gennem køb af deres olie, vesten er klar over, at der sker brud på menneskerettighederne i disse regimer. I et land som Saudi Arabien er undertrykkelse og brud på menneskerettigheder muligt på grund af den store olieeksport. Det økonomiske råderum, som salget af olien giver, gør det muligt at undertrykke befolkning, et eksempel på dette kan ses ved undertrykkelse af reformister i Saudi Arabien; den kendte NGO Human Rights Watch rapporterer, at Saudi Arabien i 2017 fængslede Essam Koshak, Issa al-Nukheifi, Ali Shaban og Ahmed al-Musheikhis, som alle protesterede for flere menneskerettigheder. Samtidig blev også en aktivist ved navn Waleed Abu-Khair fængslet for at have udtalt sig kritisk om styret i Saudi Arabien, og er derefter blevet idømt 15 års fængsel (HRW⁵, 2018).

For at lave en kort opsummering, så angiver resurseforbandelsen som begreb en forbandelse, som befolkningen, lider under. Det handler i det hele taget om, at svage stater med rigdom af naturressurser har en større risiko for, at deres demokrati krakelerer og et diktatur opstår, og dermed vil befolkningen med stor sandsynlighed blive forband af resursesalget. Salg af disse ressourcer gør, at

⁵ Forkortelse for Human Rights Watch

lederne kan blive rigere og samtidig bibeholde deres magt, da de igennem salget af naturressourcerne opnår den finansielle kapacitet til at undertrykke eventuelle politiske modstandere og den generelle befolkning.

Kampen for demokratiet

Thomas Pogges værk *World Poverty and Human Rights* er relevant, fordi den giver os en måde, hvorpå vi kan se, hvordan staters kontinuerlige samhandel og diplomatiske samarbejde med diktaturer har en indflydelse på verden, og hvordan resurseforbandelsen synes at være indblandet i det. I samme giver Pogge os også en måde at se på, hvad der kan gøres fra vestlig side for at sikre, at diktaturstater ikke genopstår eller bibeholder deres magt, dog giver Pogge også et indblik i, hvilke farer nye demokratier møder i deres spædefase.

Pogge fremlægger måder, hvordan man kan udelukke autoritære ledere fra muligheden for at få penge til deres regime. Dette sker ved det Pogge selv kalder Undermining the borrowing privilege of authoritarian predators (Pogge, 2008, s. 159). Problemet med det, som Pogge kalder the borrowing privilege er, at store banker låner enorme summer penge til diktaturstater. Over tid opbygger de enkelte lande bankgæld, og når banker kræver, at lånet tilbagebetales, er det som regel landet og dets befolkning, der skal betale for den gæld, som blev stiftet under det autoritære regime. Det er altså ikke regimets ledere, der straffes for den store gæld, som er blevet opbygget under deres regeringstid, det er i stedet landets befolkningen. Problemet ligger i, at bankerne giver lån til disse regimer, regimerne bruger pengene på at opretholde deres magt og undertrykke befolkningen. Det fremtidige problem skal findes i, at gælden, som er opbygget over en længere periode, næsten er umulig at betale tilbage for befolkningen, da landets infrastrukturen og dermed landets indtægter ikke er rustet til at kunne klare det. Sådant en gæld vil holde disse lande i fattigdommen.

Pogge forslår, at man laver en forfatningsændring, der gør, at man ikke kan pålægge befolkningen at tilbagebetale lånene, der er opbygget under ikke forfatningsgodkendte regimer, som har taget magten ved udemokratiske metoder. Ifølge Pogge er ideen med metoden at forhindre regimerne i at låne penge. Derudover kan renten sættes så høj, at lånet bliver for dyrt selv for de autoritære magthavere (Pogge, 2008, s. 160). Gøres dette, så mener Pogge, at de nye og skrøbelige demokratier vil kunne stabilisere sig, da gevinsten af et kupforsøg vil være langt mindre, end det var før. Pogge er dog også klar over og skriver det at skulle et kup ske, så kan lederne af dette kup proklamere, at denne lov ikke længere er i spil. Skulle de autoritære ledere miste deres magt, så kan den nye regering proklamere, at kuppet var i strid med forfatningen og derved ulovligt. Derfor kan den nye regering ikke blive påtvunget at betale eventuel gæld tilbage, da bankerne eller kreditorer havde fået notits om, at denne forfatningsændring ville gøre eventuelle lån ugyldige (Pogge, 2008, s. 160). Gøres det nævnte, så mener Pogge at demokratiet stabiliseres, da man nu har fjernet eventuelle gevinster ved at vælte det demokratiske styre.

Problemet med resurseprivilegiet er, at det bygger på salg af ejendomsrettigheder af forskellige resurser. Dette betyder, at autoritære regimer eller ledere er de eneste, der kan sælge deres naturressurser, og samtidig er de også de eneste, der får et økonomisk overskud ud af det. Et eksempel på dette giver Leif Wenar i hans bog *Blood Oil*. Her forklar han, hvordan tidligere diktator Charles Taylor fra Liberia igennem et præsidentielt dekret gjorde sig til den eneste, der kunne godkende og underskrive aftaler omkring salg af naturressurser (Wenar, 2017, s. 109). Det er ligesom i the borrowing privilege folket, der står tilbage, som de store tabere, da den økonomiske velstand, ved salget af ressourcerne, kun går til regimet og ikke til de almene borger. Ved salg af ejendomsrettighederne til de forskellige resurser bliver regimet beriget, mens befolkningen lider under den undertrykkelse, der opstår, for at regimet kan bibeholde dette flow af penge fra olie importører (Wenar, 2017, s.69-70).

Pogge forslag til en tilgang som værende en måde at komme disse autoritær ledere til livs, er det, han kalder for undermining the resource privilege of authoritarian predators. Her taler Pogge også om en forfatningsændring, der bygger på, at det kun er forfatningsgodkendte regeringer, som kan validere salg af ejendomsrettigheder (Pogge, 2008, s. 169). Dette betyder, at hvis en regering ikke er forfatningsgodkendt, så kan den ikke sælge ejendomme eller ejendomsrettigheder, da det ville være forfatningsstridigt.

Pogge er dog klar over at skulle en/et autoritær leder/regime komme til magten, så er der en mulighed for, at denne person eller regime vil give ejendomsrettigheder til dem, der har de dybeste lommer (Pogge, 2008, s. 169). Skulle denne forfatningsændring være blevet indført før det demokratiske styre blev væltet, så betyder det, at når en demokratisk regering igen kommer til magten, kan denne regering udfordre den ejer, som købte rettighederne og ressourcer af det forrige regime. Salget af disse ressourcer var imod den forfatningsændring, som var vedtaget før kuppet, hvilket gør hele transaktionen ulovlig og derfor forfatningsstridig (Pogge, 2008, s. 169). Pogge argumenterer, at igennem denne forfatningsændring kan man reducere det overskud, som de autoritære regimer kan skabe ved at sælge ejendomsrettigheder. Derved bliver det svære for regimets ledere at blive rige ved salg af ejendomsrettigheder, og chancen for et kupforsøg formindskes, da muligheden for at berige sig gennem et salg af ejendomsrettigheder er meget lav, hvilket vil være med til at skabe et stabilt nyt demokrati (Pogge, 2008, s. 169).

Pogge påpeger, at salg af ejendomsrettigheder er en vigtig faktor i tilblivelsen af udemokratiske regeringer. Pogge skriver, at det er velkendt blandt økonomer, at der er en negativ forbindelse mellem et udviklingsland resurseberigelse og deres økonomiske vækst (Pogge, 2008, s. 169). Pogge pointerer, at det fra et økonomisk synspunkt kan virke underligt, at lande med mange ressourcer har en meget lille økonomisk vækst. Overskuddet, som skabes på bagkant af salget af de forskellige ressourcer, er med til at male et billede af et rigt land, hvilket er med til at lokke individer, som ønsker magten i landet. Det betyder, at resursestærke stater har større chance for at blive ofre for et kupforsøg, borgerkrig eller autoritære regimer, hvilket har den konsekvens, at det påvirker landet økonomiske vækst (Pogge, 2008, s. 169). Det, at regimets ledere kan

sælge ressourcerne til dem, de mener, kan give den bedste pris, gør, at personer som søger at blive magthavere, bruger forskellige metoder til at opnå den magt, de gerne vil have. Det er altså i Pogge øjne lande med store ressourcer, der møder flere forhindringer i deres vækst, fordi de store mængder råstoffer, som landet har er med til at skabe grobund for eventuelle kups, borgerkrige, undertrykkelse eller korrupsion (Pogge, 2008, s. 169).

Pogge gør det dog også klart, at de rige demokratier ikke vil finde hans ide om at reducere bankernes mulighed for at lave aftaler med autoritære regimer som værende særlig tiltalende; Pogge argumenterer, at denne forandring vil skabe stor irritation hos de importerende lande. (Pogge, 2008, s. 170). Det, at vesten ikke vil have adgang til de ressourcer, vil være en katastrofe for dem. Pogge påpeger nemlig, at de rige demokratier afhænger af disse ressourcer, og skulle de ikke få disse ressourcer vil det være skadeligt for dem. Skulle vesten kun handle med demokratiske oliestater vil det skabe en større finansiel belastning, da prisen vil være højere. Derudover vil prisen på råolie blive utrolig ustabil og kunne endda stige ukontrolleret, hvilket vil have en kraftig effekt på velstanden og den økonomiske vækst i den udviklede del af verden (Pogge, 2008, s. 170).

For at give et konkret eksempel på problemet om, hvordan det kunne se ud, hvis en regering indførte denne forfatningsændringen, så beskriver Pogge det afrikanske land Nigeria: En nuværende regering i Nigeria vælger at vedtage den overstående forfatningsændring omkring ejendomsret. Et par år senere, udsættes landet for endnu et militært kup (Nigeria har i en periode på 38 år været kontrolleret af autoritære regimer). Det store spørgsmål bliver, om de forskellige regeringer og domstolene fra henholdsvis USA, Storbritannien og Holland vil beslutte, at Shell ikke længere kan have ejerskabet over den råolie, som de igennem en kontrakt og betaling til det militærregime har erhvervet sig. Samtidig er det også vigtigt at spørge, om regeringerne og domstole i de overstående lande ville tillade, at en fremtidig demokratisk regering i Nigeria ville ifølge den vedtagne forfatningsændring kunne sagsøge Shell for den olie, som blev solgt til dem (Pogge, 2008, s. 170-171).

Pogge er ikke bange for at indrømme, at det fra et realistiske standpunkt nok ikke vil blive accepteret, at disse tidligere autoritære stater kunne sagsøge Shell for den tabte olie. Pogge medgiver dog også at skulle ændringen blive indført i forfatningen, så vil det ikke lede til mirakler. Indfører man denne ændring i forfatningen, vil man nemlig være med til at klarlægge den moralske situation. Dette mener han, fordi vi lever i en global økonomisk orden, som er struktureret i overensstemmelse med interesser fra de velhavende lande. Det er ifølge Pogge lande med et højt forbrug, der har påtvunget denne økonomiske orden (Pogge, 2008, s. 171).

Ud over den overnævnte forfatningsændring vurderer Pogge, at der er et behov for endnu en forfatningsændring. Denne forfatningsændring kan begrundes med det, Pogge kalder for det internationale resurseprivilegie. Dette privilegie er henviser til en person eller en gruppe af personer, der regerer i et land, og dermed har den internationale juridiske beføjelse og ejerskab af rigets naturressourcer. Det betyder, at de

kan sælge naturressourcerne til hvem som helst, der er villig til at betale (Pogge, 2008, s. 171). Dette privilegie gavner autoritære regimer, da retten til at sælge ressourcerne gør, at de kan beholde magten. Privilegie er ligeledes med til at danne grundlag for fremtidige diktaturer. Pogge fremhæver den store interesse hos de rige vestlige forbrugersamfund for privilegiet, der garanterer en pålidelig kilde af naturressourcer, idet landene altid kan få adgang til dem uanset, hvem der sidder ved magten (Pogge, 2008, s. 171).

Privilegiet skaber reelt en overflod af ressourcer, hvilket gør, at prisen på ressourcerne bliver kraftigt reduceret. Med den store produktion ses det, at de autoritære ledere tit er forankret i det internationale resurse og låne privilegie. Deraf kommer det også, at autoritære regimer har en tendens til at maximere salget hvilket udelukkende tjener deres egne interesser.

Med dette uddrag fra Thomas Pogges *World Poverty and Human Rights* omkring måden at håndtere eventuelle autoritære regimer eller ledere på, kan være med til at belyse de senere områder, som vil blive analyseret i specialet.

I det næste afsnit vil der blive introduceret til Leifs Wenars værk *Blood Oil*, hvori der gives konkrete eksempler på, hvordan resurseforbandelsen har haft og stadig har en stor indflydelse. I dette vil vi også komme ind på, hvordan vesten spiller en rolle i resurseforbandelsen, og hvordan vesten har påvirket de lande, som er ramt af denne forbandelse.

Blod, penge og krig

I bogen *Blood Oil* præsenterer den britiske filosof Leif Wenar sin analyse af vesten og dens samarbejde med diktaturstater. Han redegør for resurseforbandelsens rolle i dette samspil samt belyser, hvordan vesten i sin søgen efter ressourcer er med til at legitimerer regimernes eksistens. Wenar illustrerer, hvordan de vestlige lande er med til at skaber den uro, som de flere steder i Mellemøsten selv forsøger at bekæmpe. Samtidig påviser Wenar også, hvordan den vestlige allierede Saudi Arabien, på den ene side modarbejder vesten og på den anden side samarbejder dem den. Wenar forklarer også, hvordan magt giver ret, og hvordan denne ret er med til at influere vesten og gøre vesten til en slave af disse ressourcer.

Might makes right

Begrebet "might makes right" vil have en væsentlig rolle, da det er et begreb, som Wenar lægger meget vægt på i sin forskning omkring vestens forhold til diktaturer.

Som det første vil jeg præsentere begrebet "might makes right". På dansk vil en oversættelse af begrebet "might makes right" være; *magt giver ret*. Begrebet betyder, at det er dem, der har magten, bestemmer, og det er også de samme personer, der opstiller loven. Begrebet "Might makes right" kan ligeledes føres tilbage

til Thomas Pogges internationale resurseprivilegie, hvori det er personerne, der har magten over resurserne der også er lovgiverne (Pogge, 2008, s. 171). Wenar selv trækker begrebet tilbage til den periode i historien, der kaldes den westfalske periode. Denne periode var præget af krige, hvori det erobrede lande blev regnet for sejrherrens ejendom, hvilket betød, at alt det, der var på denne jord, tilhørte sejrherren også selvom, der var tale om mennesker (Wenar, 2017, s.74). Wenar skriver, at "might make right" i den moderne periode skal ses som værende, når en leder er stærk nok til at blive siddende ved magten, og som følgende heraf internationalt anerkendt. Det medførte, at personen uden indblanding kunne undertrykke eller misbruge dem, han regerede over. Denne opfattelse blev dog forkastet med indførelsen af menneskerettighederne i 1948 (Wenar, 2017, s.74).

Menneskerettighederne gjorde op med den westfalske ide, at erobringen af vilkårligt land gjorde sig til herren over det. Samtidig stadfæstede disse rettigheder, at de personer, der underskrev menneskerettighederne på vejene af deres lande, i fremtiden ikke længere måtte dræbe eller arrestere deres borgere vilkårligt, på samme tid forpligtede disse ledere sig til at sikre, at deres befolkning kunne få uddannelse og retfærdig rettergang (Wenar, 2017, s.75).

Selv om Wenars "might make right" er et levn fra den westfalske periode, og derfor fjernet, så hænger den stadig fast. Dog har man ændret begrebet "might makes right" til "the rule of effectiveness"⁶. "Might makes right" eller "the rule of effectiveness" bruges i dag fortrinsvis kun, når der tales om handel med naturressurser (Wenar, 2017, s.75).

Problemerne, som skabes på baggrund af "might make right", er at finde flere steder i verden i dag. Wenar eksemplificerer dette med Ækvatorialguinea: I 1995 fandt olieselskabet Exxon olie ud for Ækvatorialguinea kyst, denne opdagelse kom på et tidspunkt, hvor de vestlige lande søgte efter olie udenfor Mellemøsten. Med opdagelsen af olie i Ækvatorialguinea kom landet i vestens søgelys og ud på det internationale oliemarked. Inden for 10 år blev Ækvatorialguinea den ledende eksportør af olie for lande syd for Sahara (Wenar, 2017, s.68). På baggrund af den store tilstrømning af penge voksede Ækvatorialguineas gennemsnitlige indkomst langt hurtigere end noget andet lands i starten af dette årtusind. Dog er begrebet gennemsnitlig indkomst vildledende, da den økonomiske vækst var centraliseret omkring toppen af styret, og den almene borger i Ækvatorialguinea ikke oplevede en stigning i sin økonomiske velstand. Data fra Verdensbanken fortæller, at ca. tre fjerdedele af landets befolkning lever i ekstrem fattigdom, og at halvdelen befolkningen ikke har adgang til rent drikkevand eller sanitære installationer (HWR, 2018, *Ækvatorialguinea*, Wenar, 2017, s.68-69). Ækvatorialguinea har siden 1979 været ledet af autoritære leder Teodoro Obiang. Obiang projekterer sig selv som værende "*like God in heaven*", og som har "*all power over men and things*" (Wenar, 2017, s. 69). Obiang holder sig heller ikke tilbage fra at toture sine politiske

⁶ Ændringen af begrebet "Might makes right" til "the rule of effectiveness" kan ses som værende en måde at skabe en anden forståelse af det eller at sætte det i et andet lys, da "might makes right" ikke er positivt ladet.

modstandere. Obiang har også begrænset befolknings adgang til informationer fra ind- og udlandet, idet alle fjernsyns- og radiostationer tilhører Obiangs søn, og derved bestemmer regimet, hvilken slags information befolkningen skal modtage. Obiangs regime holder også deres politiske beslutninger hemmeligt. Politiet er utrolige brutale mod folket, personer forsvinder uden grund ind i fængslerne. Skulle man erklære sig som værende en politiske modstander kan man risikere at blive fængslet på livstid, da der bliver slået hårdt ned på hver form for modstand (Freedom House, 2019, *Equatorial Guinea*, Wenar, 2017, s.69).

Wenars eksempel med Ækvatorialguinea olieproduktion viser, hvordan begrebet ”might makes right” kommer i spil, da Ækvatorialguineas på baggrund af sin olieproduktion kan undslippe at blive holdt op imod menneskerettighederne og internationale repressalier. Det kan også ses, hvordan dette oliesalg samtidig gør, at ”might makes right” bliver normen for andre nationer, og hvordan de også får magt over andre.

Obiangs magt ligger i retten til at sælge olie til hvem, han vil, og Obiang har opnået retten til at sælge landets olie ved at holde et jerngreb om sin egen befolkning, dette jerngreb holdes ved at puste til deres frygt, men også ved intimidering (Wenar, 2017, s.73).

Som det nu er set, så hænger begrebet ”might makes right” sammen med resurseforbandelsen, men ”might makes right” er kun den ene side af medaljen. For at kunne sælge sine resurser, så kræver det også, at der er købere, som er villige, og som har muligheden for at købe disse resurser. For nok er det en ting at autoritære ledere er villig til at sælge, men det er en nødvendighed, at der er tillades at handle med resurserige stater som fx Ækvatorialguinea. Det er, hvad det næste afsnit vil handle om, stater, laver de specifikke aftaler med diktatorer for at få fat i deres resurser.

Might makes law makes right

Hvordan adskiller ”might makes law makes right” sig fra ’might makes right’? Denne afskilles skal findes i, at ’might makes right’ har magten og retten, mens ”might makes law makes right”, betyder, at magt skaber lov og giver juridisk ret til at købe og sælge naturressurser. Det er magtindehaveren, der lovgiver, og dermed kan han indskrive i loven, at han kan handle med, hvem han finder passende. Til forskel fra det forrige er der her ikke tale om magtanvendelse i form af kup og afpresning, men decideret statsledelse, hvorigennem lederen giver sig selv den enerådige juridiske magt til at sælge resurser (Wenar, 2017, s. 109). Wenar giver eksemplet med krigsherren Charles Taylor fra Liberia.

Charles Taylor var en forfærdelig diktator i den afrikanske stat Liberia, men det, der gør ham til et eksempel, er den lov, som han vedtog. Charles Taylor gjorde netop brug af ”might makes law makes right” og vedtog en loven ”Strategic Commodities Act”: Denne lov sagde:

” The President of the Republic of Liberia is hereby granted the sole power to execute, negotiate, and conclude all commercial contracts or agreement with any Foreign or Domestic Investor for the exploitation of the Strategic Commodities of the Republic of Liberia. Such commercial agreement shall become effectively binding upon the Republic...upon the sole signature and approval of the President of the Republic of Liberia” (Wenar, 2017, s. 109)

”Strategic Commodities Act” - loven gjorde Charles Taylor til eneste i Liberia, der kunne underskrive aftaler angående salget af naturressurser. Charles Taylor gjorde altså brug af ”might makes law makes right”, og med denne lov i forfatningen blev Charles Taylors den eneste person med fuld legal kontrol over Liberias ressourser. Dette betød altså, at Taylor alene havde rettighederne til hele Liberias naturressurser og på samme tid den eneste, der kunne sælge dem, hvis det var det, han ønskede.

Wenar er dog hurtig til at påpege, at sådan en handelsaftale skal indgås af 2 parter, det vil sige, at Taylor har brug for købere. Det er ikke nok med at finde købere, men de købere skal også have lov til at handle med ham. Taylors kunder skal søge støtte i deres landes lovgivning. Derfor var de interesserede stater nødt til at vedtage særlige love for at kunne handle med Taylor eller sagt på en anden måde, så var de nødt til at lave deres egen ”Strategic Commodities act”, som gav lov til at eksklusivt at handle med Taylors, der havde eneret til salget af ressourcerne (Wenar, 2017, s. 110).

Taylors lov betød, som omtalt, at lande tilpassede deres lovgivning således, at deres egen love til forveksling lignede Taylors lov. Frankrig var et af de lande, som vedtog sådan en lov for at gøre det muligt at kunne handle med Charles Taylors regime i Liberia (Wenar, 2017, s. 110). Dette betød, at Taylors magt skabte lov og penge, mens for Frankrig betød denne lov, at man legitimerede regimet ved at tillade handel udelukkende med Taylor. Den franske lov var essentiel for Frankrig og dets behov for olie. (Wenar, 2017, s. 110). Dette betød desværre, at franskmændene skabte en lov, der afspejlede den liberiske, og med alt sandsynlighed ville lyde sådan:

” French persons are granted the power to execute, negotiate and conclude all commercial contracts or agreements for the Strategic Commodities of the Republic of Liberia only with the President of the Republic of Liberia. Such commercial agreements shall vest title over Liberia resources in French persons only upon the sole signature and the approval of the President of Republic of Liberia” (Wenar, 2017. S. 110)

Med en fransk ”Strategic Commodities act” gav den franske regering de franske firmaer mulighed for at handle med Liberia. Det er utrolig vigtigt at forstå, at der reelt set ikke er tale om republikken Liberia, men Charles Taylor. Ovenover står der *”only with the President of the Republic of Liberia”*. Det bliver altså fra fransk side givet lov til at handle med Charles Taylor og ikke andre, da det vil være ulovligt. Charles Taylor har altså gjort brug af sin magt og presse de interesserede køber til at lege på sin præmisser (Wenar, 2017, s. 110).

Kort sagt så betyder ”might make law makes right”, at love, der indføres af personer som fx Charles Taylor, får retsstaten til at legalisere handel med diktaturstater igennem lovgivning, der spejler fx Taylors lovgivning. Det kan undre en, hvordan det kan lade sig gøre, at et demokratisk land som Frankrig vedtager en lov, der legitimerer Taylors regime og hans brud på menneskerettighederne.

Nu har vi set, hvordan diktaturstater udnytter deres resurser til at opnå magt over de vestlige demokratier. Som det næste vil vi se på, hvordan situationen kan udvikle sig, når vesten aktivt bruger lande, som lider under resurseforbandelsen, samt hvilke konsekvenser det kan have for såvel det pågældende land som for verdens politik.

Brandt barn skyer ilden eller...?

De forrige afsnit viser tydeligt, at vesten ikke har holdt sig tilbage i forhold til deres handling med det, vi kalder for autoritære stater og deres enerådige ledere. I dette afsnit vil vi kigge på, hvordan jagten på olie synes at forvrænge billedet af, hvordan man ser på sine fjender. Mange af de lande, der købes olie af, er netop politiske fjender.

Wenar indleder sin tilgang til dette område med at henlede vores opmærksomhed til Sovjetunionen. For i 1960'erne opdagede USSR olie i Sibiriens undergrund, denne olie endte med at blive eksporteret til vesten. USSR-eksport til vesten skete i et forsøg på at opretholde deres dødende økonomi (Wenar, 2017, s. 83). Med opdagelsen af olien i Sibirien oplevede USSR deres største økonomiske vækst, idet opdagelsen og eksporten af olien skete under oliekrisen i 1973. Vesten skulle bruge olie, og da der blev indført en embargo på arabisk olie, var de derfor nødt til at søge andre olieleverandører. Det sovjetiske regime havde på daværende tidspunkt været ejer af en meget lille beholdning af fremmede valuta, dette ændrede sig i 1973, da udenlandsk valuta fra oliesalget begyndte at strømme ind (Wenar, 2017, s. 83). Dette oliefund i 1960'erne reddede USSR i 1970'erne, og var på samme tid også med til at forlænge USSR's levetid med godt vel 10 år (Wenar, 2017, s. 83-84).

Wenar pointerer, at de lande, som USA har angivet som værende fjender, er også nogen, som har modtaget store mængder penge for deres olieresurser. Fem ud af syv lande på Wenars liste har været på USA's terrors liste, på samme tid har disse lande også været en primær kilde for olieeksport. Det kan undre en del taget i betragtning, hvor store mængder resurser USA selv har brugt på at bekæmpe terrorister fra netop disse lande.

*Cuba/Iran/Irak/Libyen/North Korea/Sudan/Syria*⁷

(Wenar, 2017, s. 84).

⁷ De 5 olielande er markeret med kursiv

Som det kan ses, er mange af de angivende lande, lande, som vesten på en eller anden måde har været involveret i eller med; Iran, Irak, Libyen og Syrien er alle lande, som er kendt for at være olieeksportør, og vesten har købt olie af dem alle. Desforuden har vesten også været politisk involveret i dem alle.

Wenar forklar, at selv da USA havde indført sanktioner mod de overstående lande, havde resten af vesten sendt stor summer penge til diktaturerne. Over de seneste fire årtier har vesten sendt en stor mængde penge til deres fjender, i bytte for olie. Med verden som den er i dag, så betyder det, at "the effectiveness rule" er den regel, der muliggør handel mellem de vestlige demokratier og de autoritære regimer, som den i Liberia. Man kan sige, at vestens penge i sidste ende finansierer kampen mod vesten selv (Wenar, 2017, s. 84).

I det næste afsnit vil vi se nærmere på netop begrebet "short-term trap", og hvad der sker, når "the burst of the ballon full of trouble" sker. Wenar illustrere med to landene Iran og Irak, hvordan "the short-term trap" opstår, og hvad der sker, når fælden klapper.

Når venner bliver til fjender

Som nævnt tidligere så spiller Iran og Irak en rolle i det, som Wenar kalder for den "short-term trap". I det kommende afsnit vil jeg så vidt muligt belyse situationen i de to lande ud fra Wenars begreb "short term-trap". Vi vil som det første tage fat i Iran:

Iran er et land, der har gået igennem flere ændringer gennem historien, disse ændringer er i moderne tid kommet på bagkant af indblanding fra vestlige lande. Dette startede allerede i 1950'erne, hvor USA sammen med Storbritannien iværksatte et kupforsøg mod dengang demokratisk valgte regering. De to stormagter bruger 1 million dollars på propaganda mod den iranske regering. Propagandaen virkede, og det lykkedes USA og dets allierede at vælte det demokratiske styre og indsætte deres egen mand som Irans præsident. Med undermineringen af demokratiet i Iran kom Shahan til magten. Shahan styrede Iran i 25 år, men efter flere år med undertrykkelse gjorde folket oprør. (Wenar, 2017, s.85).

Wenar forklar, at Shahan af Iran var vestens prototype på en undertrykkende leder, som blev støttet politisk, for hvad der kan antages at være egne geopolitiske interesser. Shahens styre og alliancen med vesten fungerede i 25 år. Igennem alliancen fik Vesten en konstant strøm af olie, også under oliekrisen i 1973. Iran blev også den Persiske Golf politimand (Wenar, 2017, s.85). Alliancen med vesten betød også, at Iran i FN støttede op om Israel, denne støtte udmøntede sig i, at der blev sendt olie til Israel.

Shahens styre så dog sin ende under revolutionen i 1978-79. Baggrunden for revolution findes i den måde, hvorpå Shahan behandlede sin befolkning. Når Shahan havde sikret sine allierede med gaver eller penge, derefter lod Shahan sit politi slå ned på en hver, som blev anset som værende en trussel mod Shahens styre.

Fagforeninger blev forbudt, den fattige befolkning på landet blev ignoreret eller tvangsflyttet fra deres land, hvilket førte til desperation (Wenar, 2017, s.85).

Revolutionen kunne kun opstå på grund af den instans, som Shahen ikke kunne knække, Shahen kunne ikke komme moskéen til livs. Det var i moskéen, at oprøret så dagens lys, da Imamene brugte deres prædiken til at opildne mod styrets brutalitet og korrupsion. Befolkningens vrede stammede fra den daglige undertrykkelse, manglende rettigheder, utilfredsheden med den USA venlige politik og ikke mindst imamernes opildnende prædiker mod Shahen. Alt det skabte grobund for revolutionen. Dette ledte til, at befolkningen mobiliserede enorme protester og gjorde oprør mod Shahen (Wenar, 2017, s. 86). Efter revolutionen blev det efter en folkeafstemning vedtaget, at Iran skulle være en Islamisk republik under ledelse af Ayatollah Khomeini.

Wenar skriver, at den første lektion for vesten er, at den revolution, der kom, ikke endte i en demokratiskvalgt regering, og befolkningen fik heller ikke mere frihed. I Iran blev et diktatur i stedet erstattet af et andet (Wenar, 2017, s. 86). Det nye styre overtog det gamles plads som værende et styre bygget på ”might makes right”, for det nye islamiske styre forfaldt også til at blive et autoritært styre. Denne revolution endte i en radikal ændring i holdningen til vesten i Iran. Wenar beskriver det således:

” The Shah’s pro-Western secularism was replaced by Khomeini’s anti-Western fundamentalism, which has been a major source of radical Islam in the Middle East” (Wenar, 2017, s. 86)

Den pro vestlige overbevisning, som havde præget Iran indtil revolutionen, var altså væk og blev erstattet af en fundamentalistisk islam, som blev og er stadig et stort problem for vesten. Iran blev til en kerne for den fundamentalistiske islam i Mellemøsten. (Wenar, 2017, s. 86). Den anden lektion, som Wenar taler om, skal findes i efterspillet. Lige så god en allierede, som Iran var for vesten før revolutionen, lige så farlig blev Iran efter revolutionen for vesten, men specielt for USA. USA, der havde været Shahens største støtter, blev nu mål for iranernes vrede, denne vrede førte til, at i november 1979 kaldte Ayatollah Khomeini USA for:

” The Great Satan”. The number one evil threat.” (Wenar, 2017, s. 86).

I den tredje lektion fremhæver Wenar udenrigspolitikken, som føres, og det som eksperter på området kalder for ” the chimera of stability offered by an autocratic status quo” (Wenar, 2017, s. 86, Asmus et al, 2005, s.7). ” The chimera of stability offered by an autocratic status quo” handler om, at vesten igennem årtier har arbejdet sammen med disse autoritære regimer, der både var deres fjender og venner. Begrebet chimera bruges, da kimæren er et tohovedet væsen, hvor de forskellige hoveder kan være som sol og måne (Asmus et al, 2005, s.7) Med ” the chimera of stability offered by an autocratic status quo” forstår vi altså, hvorfor vesten handlede, som de gjorde. Det ene hoved på kimæren talte vestens sag, mens det andet undertrykte befolkningen, selv med dette i mente støttede man Shahen. Denne støtte gjorde, at vesten igennem 25 år havde en konstant oliestrøm og geostrategisk fordel af Irans placering. Siden revolutionen i 1979 har vesten kæmpet med et fundamentalistisk styre i Iran, regimet har brugt dets massive olieresurser til at true vestens

kerneinteresser. Wenar angiver, at på baggrund af den ændring, som skete i Iran efter revolutionen, så har det amerikanske udenrigsministerium anklaget Iran for at være den stat, der er førende med hensyn til støtte af terror. USA har samtidig også anklaget Iran for at støtte organisationer som Hamas, Hezbollah, Islamisk Jihad, Taliban og Shia militser, som har angrebet amerikanske styrker i Irak (Wenar, 2017, s. 86- 87).

Som det næste vil der blive redegjort for Irans naboland Irak. Irak oplevede den vestlige interesse på samme måde som Iran, men til forskel fra Iran, så udviklede det sig meget anderledes.

Den tidligere verdens kendte Iraks afdøde leder Saddam Hussein kom til magten i Irak i 1970'erne, hvor han tog magten over landet store olieresurser. Saddams autokratiske styreform og alliance med vesten skabte en stabil oliestrøm til vesten, og på samme tid skabte det også større forretningsmuligheder i Irak. (Wenar, 2017, s. 87). Den krig, som Saddam Hussein førte mod Iran, blev også støttet af vesten både militært og finansielt, da Iran efter revolutionen i 1979 var anset for en dødelig fjende. Den måde, hvorpå Saddam Hussein behandlede sin befolkning, gjorde ham til en forhadte person. Han blev anset for en bølle, men han var vestens bølle, Wenar formulere det således:

” A thug and a bully in a neighborhood of thugs and bullies, but our thug and our bully” (Wenar, 2017, s. 86).

Alliancen mellem de vestlige lande og Saddam Hussain har sine rødder i ønsket om at sikre sig en strategisk allierede i Mellemøsten, hvilket kunne skabe magtbalance i regionen samt kunne stå for stabile olieleverender og ikke mindst gode forretningsmuligheder. Wenar påpeger, at som det sås med Iran. så havde vesten skabt en ballon, der kunne springe og udløse endnu flere problemer, men til forskel fra Iran så sprængte denne ballon langt hurtigere, end tilfældet havde været med Iran og konsekvensen synes at være langt større (Wenar, 2017, s. 87).

Det er ikke nogen hemmelighed, at Mellemøsten er det sted i verden, hvor de største mængder af den værdifulde råolie er at finde. Det var netop jagten på olie, der fik boblen til at springe og udløse endnu en konflikt i Mellemøsten. Saddam Hussein besluttede, hvad der synes ud af ingenting, den anden august 1990 at invadere den lille stat Kuwait. Med denne handling gik Saddam Hussein fra at være en stabilisator i regionen til at være en destabiliserende faktor. Med denne invasion af Kuwait blev de vestlige lande nu konfronterede med, hvad deres støtte af Saddam havde skabt, og på samme tid hvad denne støtte havde tilladt. Vesten stod nu overfor et dilemma, spørgsmålet var, hvordan de nu skulle klare den situation, og hvilke handlemuligheder de havde for at ikke eskalere situationen yderlige (Wenar, 2017, s. 87).

I 1990 stod de vestlige ledere ansigt til ansigt med en serie af barske beslutninger om situationen i Irak. Wenar beskriver disse beslutninger og konsekvenser således:

”Whether to attack a large Iraqi military force known to have used chemical weapons; having defeated that military, whether to press on to Baghdad; having left Saddam in power, whether to standby during his ruthless suppression of Shia and Kurdish uprising; having stood by during those uprisings, whether to tighten economic sanctions that may

have led to half a million death of Iraqi children under five; having imposed sanctions, whether to try to alleviate their worst effects through oil and food program. Whether then to remove Saddam from power with a huge cost in blood, money and influence; having done so, whether finally to withdraw troops – and having done that, whether to go back in to fight an oli-funded, highly aggressive Salafist army called ISIS whose military leadership included many of Saddams former officers” (Wenar, 2017, s. 88-89)

Som det kan ses, så stod vesten overfor nogle svære beslutninger, som ville få konsekvenser for fremtiden ikke kun på bagkant af Saddams første invasion af Kuwait, men også senere. Det, der skinner igennem, som også gøres klart af Wenar er, at støtten til Saddam Hussein havde store konsekvenser, og det er en pris som vesten og Mellemøsten stadig betaler for den dag i dag (Wenar, 2017, s. 88)

Det er alment kendt, at vesten iværksatte et modangreb på Saddams tropper og dermed startede den først Golfkrig. Dog er det vigtigt at få med, at beslutningen om at iværksætte et modangreb ikke kun hvilede på Saddams invasion af Kuwait, det skete også på baggrund af, at man ikke havde nogen ide, om han havde planer om at trænge ind i Saudi Arabien, der også var en vestlig allierede, som man vil beskytte (Wenar, 2017, s. 88).

En ting, som Wenar gør opmærksom på er, at en alliance med en petro-krat⁸ hurtig kan blive til et fjendtligt forhold, som det mellem vesten og Irak. Wenar fremlægger, at der er to ting at tage med fra vestens politiske støtte til Saddam. Det første handler om den autokratiske uklarhed. Når vi taler om den autokratiske beslutningsproces, så må man understrege, at den ikke adskiller sig rationelt fra den demokratiske, men beslutningsprocessen foregår inde i hovedet på en person og ikke i en gruppe, hvor der er flere stemmer til at diskutere og overveje fordele og ulemper. Det vil sige måden, hvordan en beslutning bliver truffet, har en stor indflydelse på selve processen. For når der kun er et individ, der tager beslutninger, så kan der tales om et uansvarligt risikotagende individ. Saddam Hussein var netop sådan en person, og hans beslutning om at invadere Kuwait er et godt billede på det. For hvis et statsoverhoved tager sådanne beslutninger på egen hånd, så kan det have vidtrækkende konsekvenser, hvilket kan lede til, at der kan opstå kaos i en region, hvilket var netop det, der sket i Mellemøsten (Wenar, 2017, s. 88).

Ifølge Wenar handler den anden lektion om, hvad der sker, når en leder som Saddam bliver væltet. Shahan i Iran havde til forskel fra Irak regeret over en 90% shia majoritet, og blev Shahan hurtig erstattet af et autoritært shiamuslimsk styre (Wenar, 2017, s. 88). Saddam Hussein Ba'ath parti var til forskel fra Shahan et sunnimuslimsk minoritetsparti, som styrede en shiamuslimsk majoritet i Irak og en substantiel kurdisk befolkning. Wenar gør opmærksom på, at Saddam Hussein som mange andre autoritære ledere før ham, regerede ved at skabe splid og konflikter mellem etniske og religiøse grupper for at opretholde sin magt. Da Saddam blev afsat, og hans regeringstid var over, kom mange af de grupper, som han havde skabt splid

⁸ Saddam Hussein var en petro-krat

imellem, i kamp med hinanden, hvilket skabte grobunden for mange af de konflikter, vi ser i dag (Wenar, 2017, s. 88).

Som det sidste forklar Wenar, at det politiske landskab i Irak ændrede sig kraftigt efter afsættelsen af Saddam Hussein. Shiamajoriteten i landet konsoliderede deres magt over det nationale budget og skubbede deres rivaler ud af regeringen. Shiamuslimerne politiske ekstremisme sendte dermed sunnierne ind i armene på radikale grupper som ISIS (Wenar, 2017, s. 88).

Gennemgangen har vist, at vestens indflydelse i de mellemøstlige lande har været stor og har haft enorm betydning for landenes udvikling. Vestens indflydelse har haft og fortsat har mange større negative konsekvenser, landene er nemlig blevet ofre for resurseforbandelsen og ”short-term trap”, de ledere, der er kommet til ifølge ændringerne, fortsætter i deres forgængers fodspor, hvilket kun forlængere resurseforbandelsen og skaber en ny ”short term-trap”.

Vi kan nu sige, at begrebet ”(the) short-term trap” og resurseforbandelsen dækker over situationer, hvor vesten via handel med olie og politisk manipulation har støttet autoritære regimer. Situationerne med Iran og Irak giver et godt indblik i, hvordan ”(the) short-term trap” og resurseforbandelsen også kan være med til at skabe problemer for vesten. Iran med fundamentalistiske Islam og atomprogram og Irak med ISIS opståen på bagkant af vesten indblanding.

I det næste afsnit vil vi arbejde med, hvad moralsk ansvar er, de forskellige måder at se det moralske ansvar på, samt diverse situationer, der skaber forskellig slags ansvar. Det er igennem denne redegørelse for moralsk ansvar, at der vil blive præsenteret områder, som vil blive anvendt i analysen og med sikkerhed også i en videre diskussion.

Moralsk ansvar

I dette afsnit vil der blive redegjort for det moralske ansvar ud fra et filosofisk perspektiv. Mange af de punkter, som vil komme frem i dette afsnit, vil blive brugt senere i specialet, som argumenter for og imod. Moralsk ansvar inddrages, da selve problemformuleringen taler om det moralske ansvar i forhold til at handle med diktaturstater.

De fleste personer har en ide og opfattelse af, hvad det vil sige at være moralsk ansvarlig. Det er dog de færreste, der ved og har forsøgt at gøre det klart, hvad denne opfattelse betyder. Der er ofte tvivl om, hvilke slags ansvar, der er tale om, i forhold til moralsk ansvar, for det er nemlig ikke altid klart, om der er tale om moralsk ansvar eller andre ansvarstyper (Rasmussen, 1999, s. 12-13).

Rasmussen skriver, at der ifølge ham findes forskellige slags ansvars typer. Den første type af ansvar, som han angiver, er det kausale ansvar; Rasmussen skriver, at det kausale ansvar for det meste er et ansvar, der tilskrives personer som har gjort noget. (Rasmussen, 1999, s. 13).

Når et individ har foretaget en handling, som er årsagen til en begivenhed, så tilskriver Rasmussen individet det kausale ansvar. Dette er foreneligt med, at personen ikke er moralsk ansvarlig for den pågældende begivenhed. Rasmussen giver sit eget eksempel på overstående:

”Anders har bestilt en flybillet til USA for at besøge sin amerikanske kæreste. Hun ringer til ham for at bede ham tage flyveren dagen efter, hvor hun kan hente ham i lufthavnen. Anders ændrer ulykkeligvis sin billet. For flyet styrter ned, og Anders lemlæstes” (Rasmussen, 1999, s.13).

I en vis forstand er Anders kæreste kausalt ansvarlig for uheldet. Hvis hun ikke havde bedt ham ændre billetten, så ville han ikke være kommet til skade. Rasmussen gør det også klart, at det er de færreste personer, som vil tillægge kæresten det moralske ansvar for det, der skete. Det ville være helt aldeles umuligt for kæresten at kunne forudse den ulykke, som Anders ville ende i. Så i denne forstand kan man være kausalt ansvarlig for noget, man ikke er moralsk ansvarlig over for (Rasmussen, 1999, s. 13-14).

Ligesom der er forskel mellem det kausale ansvar og det moralske, så er der også forskel på det kausale og det juridiske ansvar. Rasmussen udlægger, at det juridiske ansvar som værende, når en person er juridiske ansvarlig for noget, der er sket og kan straffes for det via juridiske domsafsigelse. Det kan godt lade sig gøre at være juridiske ansvarlig for noget, uden at der på nogen måde er et moralsk ansvar indlagt. Rasmussen giver os her et eksempel:

” Dette ville f.eks. være tilfældet, hvis en, som sælger fødevarer, pådrager sig et erstatningsansvar, hvis fødevarerne skulle vise sig at forårsage grove tilfælde af madforgiftning, uanset at vedkommende på ingen måde kunne have forhindret, endsige forudset, sådanne forgiftningstilfælde: F.eks. fordi forgiftningstilfældene var forårsaget af en hidtil ukendt bakterie” (Rasmussen, 1999, s. 14)

En tredje form for ansvar, som Rasmussen inddrager, er det, han kalder rollebestemt ansvar, dette ansvar henvender sig til et bestemt erhverv eller til en bestemt titel. En officer fra Forsvaret har et rollebestemt ansvar, da han skal udføre de ordrer, som han bliver givet af sine overordnede (Rasmussen, 1999, s. 14). Rasmussen påpeger, at rollebestemt ansvar kan være medbestemmende i forhold til det, der bør gøres i moralske anliggender, så rollebestemt og moralsk ansvarlig er forskellige. Denne forskellighed kan ses, hvis en officer befinder sig i en situation, hvor han fra et moralsk standpunkt ikke er forpligtet til at leve op til sit rollebestemte ansvar. Skulle en officer blive beordret til at massekere en gruppe civile, så betyder dette, at den rollebestemthed, som officeren har, gør, at han skal adlyde sin ordre ligegyldigt, hvad de indebærer. Han er altså forpligtet gennem sin rolle som officerer til at adlyde sådanne en ordre, men som person har han en moralsk pligt til at begå lydighedsnægtelse. Så når nogen tilskrives et ansvar for en rollebestemt begivenhed eller handling, så er det ikke nødvendigvis det moralske ansvar, der er i tankerne (Rasmussen, 1999, s. 14-15).

Efter at have gennemgået disse forskellige slags ansvar vil vi nu gå til det, Rasmussen mener, er det moralske ansvar. Rasmussen udlægger at moralsk ansvar ved at sige, at det kommer i tre versioner: en negativ, en positiv og en neutral (Rasmussen, 1999, s. 15).

En person, der har fortaget en moralsk negativ handling, er en person, der har gjort sig fortjent til bebrejdelse for sin handling: vedkommende fortog altså en fordømmelig aktion. En person, som er ansvarlig for en moralsk positiv handling, er en person, der fortjener ros. Person fortog altså en anerkendelsesværdig handling (Rasmussen, 1999, s. 15).

Det moralske i den neutrale version er anderledes fra den positive og negative i den forstand, at den kan føres tilbage til persons relation til en begivenhed, da personen i dette tilfælde i grundtanken kan drages til ansvar for denne begivenhed, men at begivenheden er i neutralt moralsk henseende.

Rasmussen taler ligeledes om det kollektive ansvar, som adskiller sig fra det individuelle ansvar. Denne form for moralsk ansvar tilskrives ofte personer, der har gjort noget som et kollektivt. Rasmussen eksemplificerer begrebet et kollektivt ansvar med tyskere, som efter anden verdenskrig netop fik pålagt det kollektive ansvar (Rasmussen, 1999, s. 16).

Rasmussen er dog ”*stærkt skeptisk*”⁹ over for denne form for ansvarsanbringelse, dels fordi ideen omkring det indebærer en forestilling om, at folk kan holdes moralsk ansvarlige for noget, de ikke selv har været med til, eller det er noget, der er sket før, de er blevet født (Rasmussen, 1999, s. 16-17). Han påpeger også, at afgrænsningen af grupper, der holdes kollektive ansvarlige for en begivenhed, synes at være arbitrære. Videre påpeger Rasmussen, at ideen om denne form for placering af moralsk ansvar er dårlig. For hvis skylden placeres hos tyskerne, som mange gjorde, så vil det også betyde, at tyske jøder både før og efter krigen var lige så skyldige, hvilket ville være helt forkert, da jøderne under krigen var målet for den store masseforfølgelse (Rasmussen, 1999, s. 17). Han uddyber også, at den afgrænsning, der er af den gruppe, der holdes kollektivt ansvarlig, forekommer også arbitrær i en langt dybere forstand, det forekommer nemlig vilkårligt, hvilke grupper man overhovedet tilskriver det kollektive ansvar (Rasmussen, 1999, s. 17).

Efter at have set på det kollektive ansvar, kommer Rasmussen ind på det individuelle ansvar eller sagt på en anden måde, hvad individ kan være moralske ansvarlige for. I det hele taget så kommer det også til at handle om, hvad man kan være moralske ansvarlige for, og forbindelse med dette angiver Rasmussen, at mange skelner mellem:

- Viljesakter
- Andre handlinger end rene viljesakter
- Konsekvensen af ens handlinger (herunder ens viljesakter)

⁹ Kasper Lippert-Rasmussen eget udtryk fra bogen Viljens frihed og moralsk ansvar (Rasmussen, 1999, s. 16)

(Rasmussen, 1999, s. 18)

Som det første redegør Rasmussen for forskellen mellem rene viljesakter og andre handlinger. Han bruger et eksempel, der omhandler to personer - den ene af dem er lam, men ved det ikke. De to personer bliver så bedt om at løfte højre arm op i luften, det er dog kun den ene af dem, der lykkes. Rasmussen pointer, at begge personer fortog en bestemt type handling, som han definerer som viljesakter, men kun den ene fortog en handling. Handlingen, som de begge foretog, er ifølge Rasmussen netop viljesakten. Viljesakten ligger i, at de begge har forsøgt at løfte armen (Rasmussen, 1999, s. 18-19). Den person, som løfte selve armen op i luften gennemførte to handlinger om dermed den rene viljesakt, mens den lamme person udførte en bestemt viljesakt. Viljesakten er en bestemt slags mental handling, der ligger bag årsagen til den kropslige bevægelse. Det vil sige, at viljesakten er den mentale handling. Selv om armen ikke blev hævet over hovedet, har man stadig gennemført en bestemt viljesakt bare ikke en ren viljesakt, ej hellere har man opnået den ønskede bevægelse. Dette betyder, at der kun kan være tale om en renviljesakt, hvis og kun hvis man hæver den højre arm (Rasmussen, 1999, s. 19).

Viljesakter minder mere om antagelser, f.eks. at Stillehavet er større end Atlanterhavet, end f.eks. smerteoplevelser eller oplevelse af nydelse. Rasmussen argumenterer, at vi som personer oplever viljesakter på forskelligvis, dette sker på baggrund af, at vi ikke kan determinere, hvordan de opleves eller fornemmes. (Rasmussen, 1999, s. 19)

Det er Rasmussen opfattelse, at man som individ kun kan være direkte moralsk ansvarlig for sine viljesakt, og at man som individ kun kan være indirekte moralsk ansvarlig for sine handlinger eller konsekvens. Med dette mener Rasmussen, at man kun er moralsk ansvarlig, hvis handlinger og konsekvens af selvsamme involverer en viljesakt, som personen er ansvarlig for. (Rasmussen, 1999, s. 20). Endvidere argumenterer han, at man kan være ansvarlig for viljesakter uden at være ansvarlig for den handling eller konsekvens, der opstår som følge af disse handlinger, netop fordi man ikke har kunne forudse disse konsekvenser. For at være moralsk ansvarlig i neutral, positiv eller negativ forstand afhænger konsekvent af viljesakten (Rasmussen, 1999, s. 20).

Rasmussen gør det også klart, at denne holdning til ansvarsanbringelse i forhold til viljesakter og deres konsekvenser er kontroversielt, derfor bruger han endnu et eksempel for at forklar netop hans udlægning af ansvar:

"For at se det kan vi forestille os to forskellige terrorister: Den succesfulde terrorist, der bringer en bombe til sprængning i et fly, og den uheldige terrorist, hvis bombe opdages i et sikkerhedscheck netop før flyet, skal afgå"

(Rasmussen, 1999, s. 20)

Rasmussen taler i forlængelse af dette eksempel om indirekte moralsk ansvar. For i dette tilfælde adskiller de to terrorister sig på det indirekte plan. Forskellen på de to er, at den ene førte sin viljesakt (terrorangrebet) til

ende, mens den anden terrorist viljesakt blot førte til, at han blev opdaget af sikkerhedskontrollen og derved ikke kunne udføre sin/den ønskede handling. Taler vi om direkte moralsk ansvar, så adskiller de to terrorister sig ikke. For de havde begge den viljesakt at bringe en bombe til sprængning ombord på et flyv. Så disse to terrorister er i forhold til moralsk ansvar, lige fordømmelige (Rasmussen, 1999, s. 21). Noget der også er værd at tage med, er Rasmussens overbevisning, at moralsk ansvar er upåvirkeligt af held og uheld, for Rasmussen mener ikke, at vi kan fralægge os moralsk ansvar på baggrund af tilfældigheder (Rasmussen, 1999, s. 21).

Som det sidste i dette afsnit om moralsk ansvar vil Rasmussens ide med viljen i dens relation til moralsk ansvar blive præsenteret.

Som det første taler Rasmussen om *entiteter*¹⁰, der kan have et moralsk ansvar og dem, der ikke kan. Rasmussen benytter sig af et eksempel med den katastrofale stormflod, der ramte Holland tilbage i 1953. Rasmussen påpeger, at flere mennesker døde under denne stormflod, end der gjorde under bombningen af Rotterdam tilbage i 1940. Rasmussen lægger vægt på, at der opstår en form for vrede over dette. Rasmussen gør det nemlig klart, at det er fornuftsstridigt at føle en langt større vrede over de ødelæggelser forårsaget af stormfloden end bombningerne (Rasmussen, 1999, s. 26). Rasmussen udlægger denne vrede som værende måden, vi ser på det, der skete og den kontrol, der manglede. Bombningen af Rotterdam under krigen var udført af Nazityskland, dvs. af ”zoologisk forstand højerestående dyr”¹¹, hvor stormfloden i modsætning til bombningerne ikke blev begået af et intelligente væsen uden vilje. Ifølge Rasmussen er det derfor kun entiteter med en vilje, der kan holdes moralsk ansvarlig for noget (Rasmussen, 1999, s. 26).

Rasmussen har to forskellige eksempler på områder, der illustrerer hændelser, som personer med deres vilje har gjort, men som de ikke er moralsk ansvarlige for.

Det første er det Rasmussen kalder for ydre tvang. Eksemplet taler om ydre tvang, Rasmussen opstiller scenariet på denne måde;

”En forbryder og en bankassistent. Forbryderen vil have de penge som bankassistent har i hendes kassebeholdning, forbryderen truer med at skyde bankassistenten hvis hun ikke gør som han siger. Kvinden har al grund til at tro at forbryderen vil gøre alvor af sin trussel. Med forbryderens pistol for panden giver hun ham pengene i sin kasse til ham”
(Rasmussen, 1999, s. 30).

Eksemplet påviser, at der er situationer, hvor viljesakter og moralsk ansvar ikke kan sammenlignes eller sættes sammen. Kvinden i eksemplet er, som sagt, fastlåst i en umulig situation. Nægter hun, kan hun risikere at miste sit liv, da forbryderen har et våben. Hendes motivation og årsag til at give pengene til ham

¹⁰ Dette er et begreb brugt af Kasper Lippert-Rasmussen. Begrebet har ikke gode synonymer som dækker meningen med ordet, derfor vælger jeg at bruge hans ord

¹¹ Dette er taget direkte fra Rasmussens Viljens frihed og moralens ansvar, side 26

er altså at holde sig selv i live. Derfor er hun ikke moralsk ansvarlig for, at disse penge forsvinder, men derimod er forbryderen den moralske ansvarlige. Det var altså en from for ydre forhold, der tvang bankassistenten ud i den viljesakt og ikke frivillighed, hvilket gør hende uskyldig i denne situation.

Det følgende eksempel, som Rasmussen bruger, bygger på interne faktorer, eller som Rasmussen kalder det indre tvang, og hvordan vi undlader at tilskrive moralsk ansvar til personer, som udfører handlinger på basis af dette. Scenariet, som Rasmussen opstiller, ser således ud:

”En mand ved navn Bjørn er kleptomani. Han elsker bøger og aflægger flere besøg i den lokale antikvarboghandel. Og efter kort tid har Bjørn rapset et så stort antal kostbare bøger, at det er tvivlsomt, om indehaveren ville kunne drive butikken videre” (Rasmussen, 1999, s.31).

Bjørn handler anderledes og forskellige fra bankassistenten fra det første scenarie. Der er ikke tale om ydre tvang, men, dette betyder dog ikke, at der ikke er en form for tvang i spil i dette scenarie. Rasmussen fortæller os, at Bjørn er kleptomani, hvilket vil sige, at han ikke kan lade være med at stjæle, og af den grund handler Bjørn efter det, vi vil kalde for indre tvang. Kleptomani er klassificeret som en psykisk sygdom, der forholdsvis gør det uimodståeligt at stjæle (Rasmussen, 1999, s.31). Rasmussen argumenterer videre, at selvom Bjørn skulle have gjort alt, hvad han kunne for ikke at stjæle, så er det med en vis sikkerhed, at han til sidst ender med at stjæle alligevel. Derfor argumenterer Rasmussen, at det at føle indignation over, at Bjørn stjæler er irrationelt, for ser vi på den reviderede viljes- og motivationsbetingelse, så fortæller den os, hvorfor det er irrationelt at være vred på Bjørn:

”Den reviderede viljes- og motivationsbetingelse: Et væsen er moralsk ansvarligt for en bestemt hændelse, kun hvis dette væsen har en vilje, evnen til at lade denne bestemme af moralske overvejelser, og at hændelsen på relevant vis er forbundet med væsnets udøvelse af sin vilje” (Rasmussen, 1999, s. 29)

Bjørn er ikke i stand til at lave de moralske overvejelser, der fremkommer ved tyveri, fordi han lider af kleptomani. På alle andre punkter kan Bjørn være et godt og moralsk menneske bare ikke, når det kommer til tyveri, da hans vilje ikke er i stand til lave den moralske overvejelse, der skal til for at stoppe tyveriet. Kleptomani er derfor ude af stand til at være drevet af moralske overvejelser i dette henseende, da de jo netop i deres kleptomani er drevet af en indre magt, de ikke selv kan kontrollere (Rasmussen, 1999, s.31).

Det netop afsluttede afsnit gør rede for, at moralsk ansvar er et meget kompliceret og sammensat område, og der er mere til det end almindelige mennesker tror. Afsnittet viser også, at der er mere til moralsk ansvar end bare at pege på en person og sige, at vedkommende er moralsk ansvarlig for noget. Der er forskellige faktorer at tage højde for, når der tales om at anbringe et moralsk ansvar på nogen. Dette vil også spille en større rolle i dette speciale, især i forholdet mellem, hvem der kan være skyldige i de situationer, som vil blive nævnt i den analyserende del.

Med denne redegørelse af moralsk ansvar baseret på Kasper Lippert Rasmussens *Viljens Frihed Og Moralsk Ansvar* har vi forudsætninger for at kunne følge med i de argumenter, der blive bragt i spil i de kommende afsnit.

Med det nu overståede teori-afsnit kan vi så småt begynde på den analyserende del af opgaven. Analysen kommer til at handle om resurseforbandelsen og dens magt, som den giver diktaturene. Samtidig vil det moralske ansvar, som vesten har, også spille en væsentlig rolle i det kommende analyseafsnit. Dog før vi kan begynde på selve analysen, vil der komme en lille redegørelse, der præsenterer, hvordan handel og diplomati på nuværende tidspunkt foregår med Saudi Arabien.

En oversigt over handel og diplomatiske forbindelser med Saudi Arabien

EU's handel og samarbejde med Golfstaterne

EU er Saudi Arabiens største handelspartner, 16,3% af Saudi Arabiens globale varer købes nemlig i EU lande. Saudi Arabien er EU 15 største handelspartner. EU's handel med Saudi Arabien foregår inde for de rammer, som er sat op af The Gulf Cooperation (GCC fra nu af). GCC inkluderer Saudi Arabien, Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar og de forenede arabiske emirater (UAE). GCC skabte i 2015 deres egen toldunion. EU eksporterer flere forskellige slags varer til regionen, omkring 50% af de varer, der sælges til GCC, er maskiner herunder store strøm generator, tog, fly, elektrisk maskineri og maskinelle redskaber, mens 70% af EU's import fra GCC består af fossile brændstoffer (EPTT¹², 2017).

EU og GCC totale handel i perioden 2017 løb op i 143,7 mia euro. Opstillet via data ser det således, at EU eksporterede for 99,8 mia euro, mens EU importerede for 43,8 mia. euro, hvilket gjorde, at der var et større overskud til EU i denne handel (European Commission, 2018). EU's største importvarer fra GCC er, som nævnt tidligere, fossile brændstoffer og mineprodukter, hvilket udmønter sig i følgende beløb: 28,7 mia. euro for brændstoffer og minering samt kemikalier for 5 mia. euro. På baggrund af dette er det heller ikke nogen stor overraskelse, at EU blev den første handelspartner for GCC, som i 2018 nåede 14,6% af den totale handel (European Commission, 2018).

Det er også væsentligt at tage med i dette handelssamarbejde mellem EU og Saudi Arabien, at flere europæiske lande sælger våben, herunder suppleres, træning i våbenbrug samt vedligeholdelse af disse våben (EPTT, 2017). Dette ændrede sig dog efter sagen med journalisten Jamal Khashoggi, her har flere lande fra EU indstillet salget af våben til Saudi Arabien herunder lande som Danmark og Tyskland (Buch og Secher,

¹² Forkortelse for: European Parliament Think Tank

2018). Dog er der stadig lande, som sælger våben til det saudiske regime deriblandt; USA, Storbritannien, Frankrig, Spanien, Italien og Serbien (Dewan, 2018). For at give en ide om, hvor stort et handelssamarbejde, der ligger i våbenhandlen, så fortæller Nordic business insider (Brown, 2018), at Storbritanniens i 2017 eksporterede 49% af sin våbenproduktion til Saudi Arabien, på samme tid eksporterede Spanien 8.3% af deres våbenproduktion til Saudi Arabien, Frankrig havde ligeledes også en større eksport af våben til Mellemøsten, som i alt lyder på 3.92 mia. Euro (Irish og Louet, 2018, Brown, 2018). Storbritannien var i 2017 den 6 største producent af våben og andet kampmateriel, hvilket i tal betyder, at der blev omsat for 35.7 mia. dollars, hvilket er en stigning på 2.3% i forhold til 2016. Denne stigning af våbensalg skal findes hos den britiske våbenfabrikant BAE Systems, Rolls-Royce og GKN¹³ (Sipri, 2018).

Det ovenover nævnte tal viser tidligt, at der er et større økonomisk samarbejde mellem EU-landene og GCC. Det er dog først inden for de seneste par år, at der har været tale om forøget diplomatisk kontakt mellem EU og GCC. I 2017 med Dansk organisationer i spidsen indgik man fra EU-side en handelsaftale med landene i GCC, hvori slutresultatet skal være frihandel mellem EU og GCC landene. Denne begyndelse på en aftale har været længe undervejs (Dansk Industri, 2017). For 25 år siden begyndt man en diskussion om muligheden for at skabe en frihandelsaftale mellem EU og GCC, men de store forskelle, som der var og er i regionen, har gjort arbejdet svære, derfor var gennembruddet i 2017 set som et stort skridt frem i processen (Dansk Industri, 2017).

Som det næste i dette afsnit vil vi se på Danmark og deres handel og diplomatiske samarbejde med Saudi Arabien.

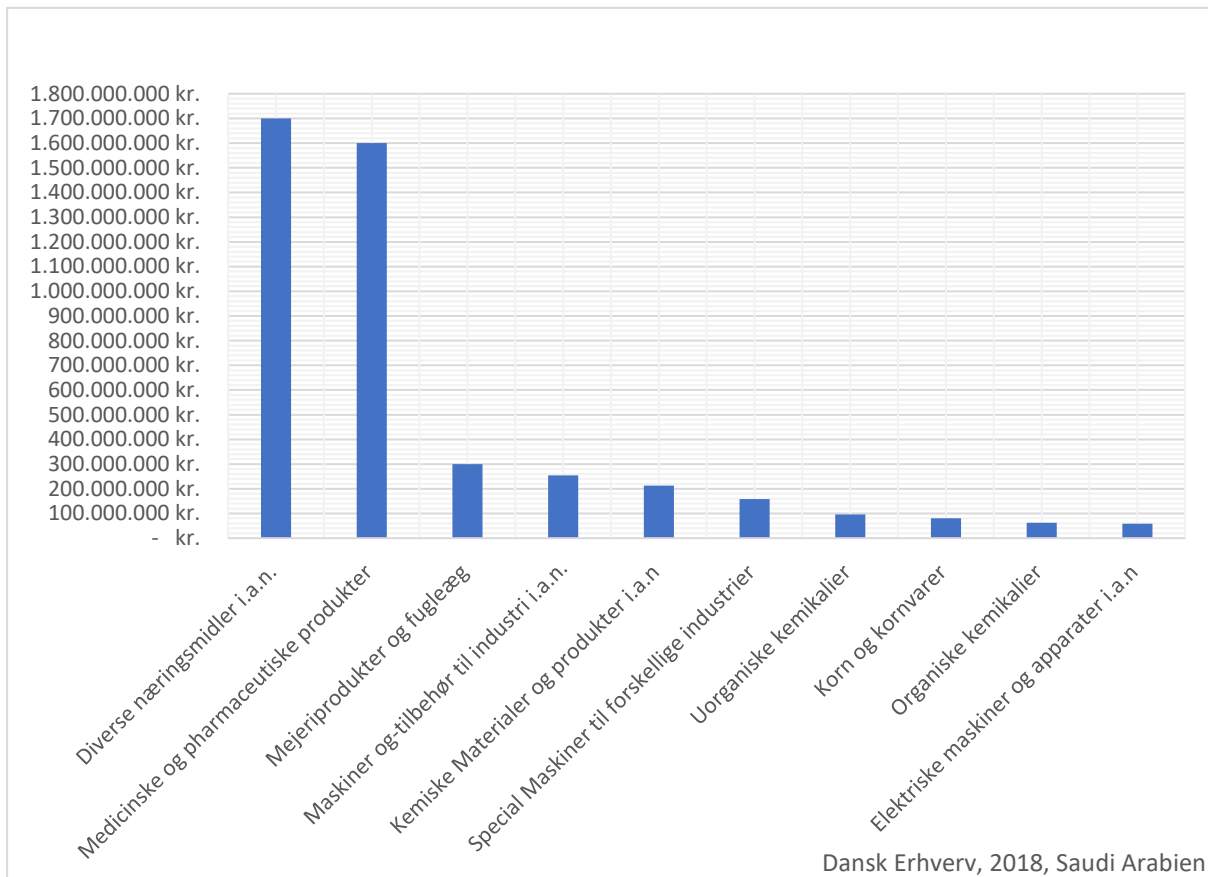
Et dansk perspektiv

Tager vi udgangspunkt i Danmark, i forhold til handel og diplomatiske sammenarbejder, så har Dansk Erhvervs rapport for 2018 vist, at man i 2017 eksporterede for omkring 7,2 mia. Kr.¹⁴ Rapporten viser, at Saudi Arabien er nummer 22 på listen over de største danske eksportmarkeder (Dansk Erhverv, 2018, *Saudi Arabien*) De 7.2 mia.Kr. fordeles således¹⁵:

¹³ GKN er en britisk multinational bil og rumfabrikant

¹⁴ Det skal dog med at disse 7,2 mia. Kr. som der tales om i rapporten, er det der hedder Vare- og tjenesteeksport til Saudi Arabien. Selve vareeksporten til Saudi Arabien er 5,08 mia.Kr.

¹⁵ Se bilag 1 for anden oversigt over disse tal

Listen viser, at den danske industri har et stort eksportmarked til Saudi Arabien. Tallene fortæller også, at dansk handel med Saudi Arabien ikke synes at være blevet mindre, selvom der har været politiske episoder, hvor Saudi Arabien er blevet stillet i et meget dårligt lys.

En mulig grund til denne vækst i handel med Saudi Arabien kan måske findes i det danske statsbesøg, som fandt sted i 2016. Stigningen i samhandlen skete lige netop efter statsbesøget (Haaning, 2018). Det Danske Kongehus var repræsenteret af det danske kronprinspar, derudover bestod delegation af de danske virksomheder og repræsentanter fra udenrigsministeriet, herunder den nu forhenværende udenrigsminister Kristian Jensen (Christensen, 2016, Jørgensen og Rohde, 2016). Dette statsbesøg fandt sted under store

protester fra flere sider. Blandt dem var Amnesty International, der proklamerede, at de fandt det problematisk, at Kongehuset blev brugt på denne måde (Christensen, 2016).

Et lignende besøg var planlagt til efteråret 2018 for Det Udenrigspolitisk Nævn. Planen var, at nævnet skulle mødes med den saudiske kronprins Mohammed Bin Salman. Besøget blev droppet, og årsagen til denne aflysning er den måde, hvorpå Saudi Arabien agerede omkring mordet på Jamal Khashoggi og også på at vise, at man er kritisk over for regimet (Nielsen, 2018). Samtidig frygtede de danske myndigheder, at besøget af de danske politikere vil blive brugt som propaganda. Holger K. Nielsen (SF) udtalte sig således til Berlingske omkring det:

”Timing for vores besøg var problemet. På et tidspunkt hvor mange andre aflyser deres besøg, ville det sende et helt forkert signal, hvis vi kom som det danske folketing. Regimet er under pres, og hvis der kom en delegation fra Folketinget i Danmark – som er et meget respekteret land – ville regimet selvfølgelig bruge det.” (Holger K. Nielsen, fra Nielsen, 2018)

Alt det bekræfter, at Danmark har oparbejdet tætte forbindelser til Saudi Arabien, både som handelspartner, men også diplomatiske partner. Ud over Saudi Arabien samarbejder Danmark også med andre lande, hvor regimets ageren overfor deres borgere og politiske modstandere er kritisabelt. Kina er et af disse lande, der er i fokus på grund af det styrende kommunistparti, som er kendt for sin magtanvendelse. Dette ses i deres masseovervågning og i deres internering af muslimer i Xinjiang provinsen (Møller, 2018, Boutrup, 2018, Freedom House, 2019, Kina, HRW, 2019, Kina).

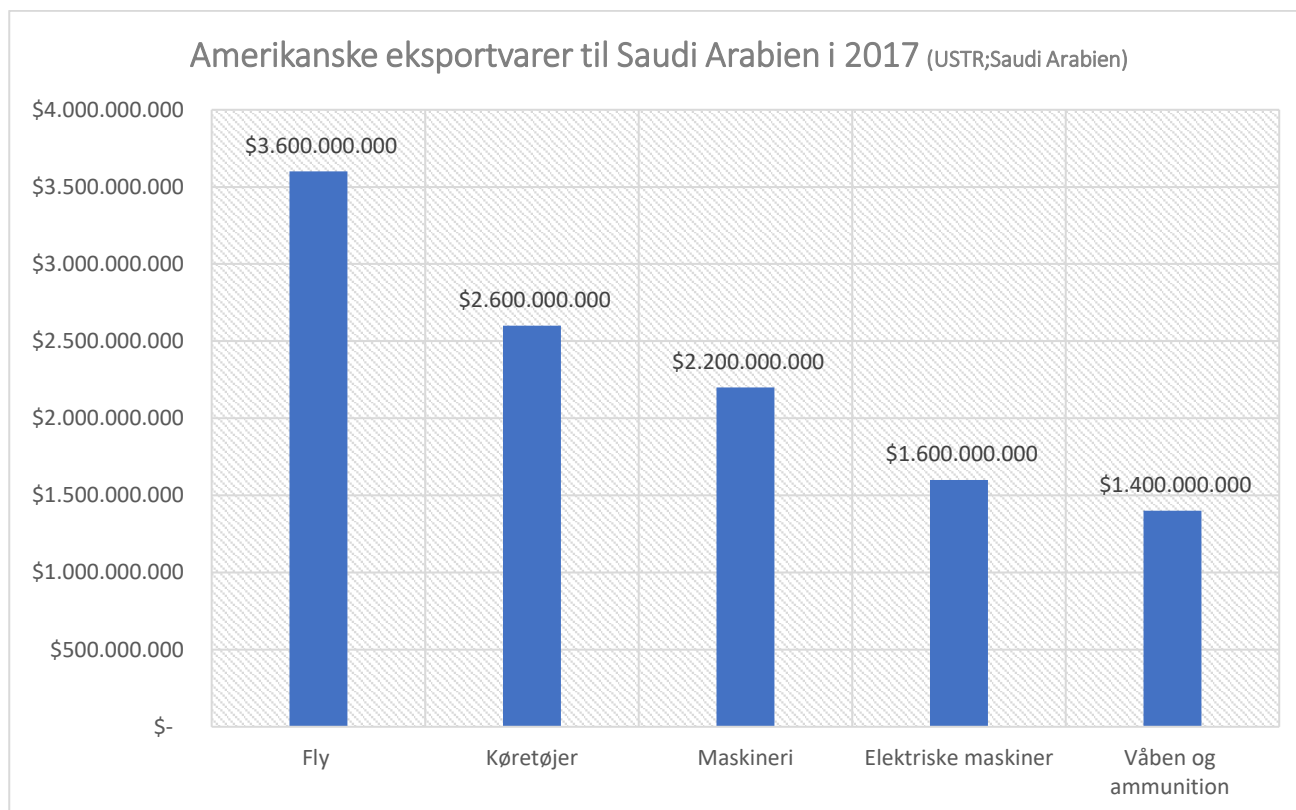
Som det næste vil der blive introduceret til USA og deres handel samarbejde med Saudi Arabien. Lige som de forrige så vil vise, hvordan handlen mellem de to lande forgår, og hvilken slags eksportvare der er tale om.

USA og Saudi Arabien

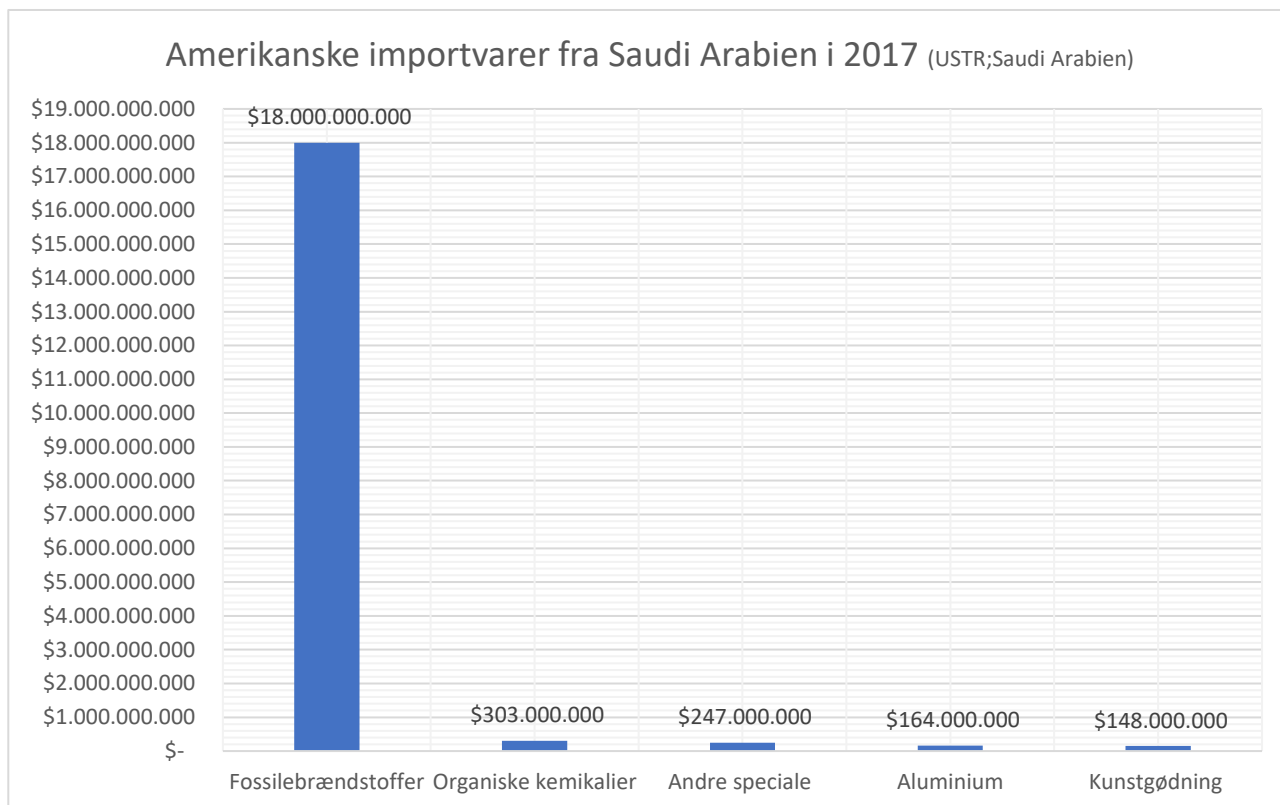
Det er ikke nogen hemmelighed, at USA er tæt knyttet til Saudi Arabien. Saudi Arabien er USA's tætte allierede og handelspartner, hvilket kan se på det opgivet handelsregnskab. I 2017 er det estimeret, at USA-eksport og import fra og til Saudi Arabien var 45,6 mia. dollars. Fra USTR's data fremgår det, at USA eksporterede for 25.5 mia. dollars, mens man importerede for 20.1 mia. dollars (USTR, Saudi Arabien)¹⁶.

¹⁶ USTR forkortelse for = Office of the United States Trade representative. Der angives ikke årstal for hvornår disse informationer er udgivet. Kursiv indikerer landet relevante kilde for informationen der er opgivet.

USA's eksportvarer til Saudi Arabien i 2017:

I den samme opgørelse kan vi også finde USA største importvarer i 2017¹⁷:

I de seneste år, hvor samhandlen mellem de to lande blomstrer, har USA også investeret i Saudi Arabien. Investeringen vurderes af USTR til at være i omegnen af 11.1 mia. dollars i 2017, hvilket var en stigning på 4.6 procent i forhold til 2016 (USTR, *Saudi Arabien*).

Alliancen mellem vesten og Saudi Arabien og specielt USA og Saudi Arabien er verdenskendt. Det er et forhold, som er bygget på:

” American demand for Saudi Oil and Saudi demand for American firepower” (Hennigan, 2018)

Forholdet mellem de to lande går tilbage til slutningen på anden verdenskrig. Alliancen mellem de to lande opretholdes af alle de præsidenter, der er blevet indsat, efter alliancen blev underskrevet. Donald Trump er den seneste præsident, der har besøgt Saudi Arabien for at tilkendegive USA's støtte til Saudi Arabien hvorpå Saudi Arabien samtidig lovede en investering på 110 mia. dollars i den amerikanske våbenindustri

¹⁷ Se Bilag 1 for anderledes opsætning af handelsinformation

(Hennigan, 2018). Noget har dog ændret sig med præsident Donald Trump, idet han i 2017 deltog i en kulturel begivenhed, som kaldes for sværdtdansen. Det har man ikke oplevet før, da de forrige amerikanske præsidenter aldrig har deltaget i saudiarabiske kulturelle arrangementer for at ikke skabe et indtryk af anerkendelse af den saudiarabiske kultur (Applebaum,2017).

Dette afsnit om samhandlen og diplomatiske forbindelser har påvist vestens afhængighed af de autoritære regimer. Der er nu forhåbentlig skabt forståelse for, at økonomien spiller en afgørende rolle og er en del af forklaringen på vestens ageren i forhold til disse lande. De store summer, som generes af eksport og import

Det saudiske regime

For at kunne analysere problematikken er det også nødvendigt at gøre rede for det område, hvor Saudi Arabien bryder menneskerettigheder, samt hvilke situationer kan dokumentere dette.

Gennem 2017 har den saudiske koalition fortsat sin militære kampagne mod Houthi rebellerne i Yemen, under denne militære kampagne har de bombet civile mål, hvilket strider mod Menneskerettighedens konvention og som følge heraf dræbt tusindvis af civile. FN's menneskerettigheds afdeling melder, at der siden 2015 er blevet dræbt 6.592 civile og såret op mod 10.471. Selv FN er meget usikker, om de offentliggjort tal er korrekte og det anslås, at der kan være tale om langt højere tal (HRW¹⁸, 2019). Siden marts 2015 har Human Rights Watch kunne dokumentere mindst 90 ulovlige angreb, disse angreb har ramt både skoler, hospitaler, hjem og moskéer. I august 2018 bombede den saudiske koalition en bus, hvilket resulterede i flere dræbte, heriblandt flere børn. Samtidig med disse bombardementer har koalitionens blokeret for livsnødvendige varer, på samme tid har saudier også lukket for muligheden for udrejse af Yemen (HRW, 2019).

I 2018 intensiverede det saudiske regime jagten på systemkritikere, menneskerettigheds forkæmpere og uafhængige imamer.

I maj 2018 valgte man at slå hårdt ned på de saudiarabiske kvindelige aktivister, som advokerede for kvinderettigheder. Under demonstrationer blev flere kvinder anholdt og anklaget for forræderi. På bagkant af disse anholdelser rapporterede flere menneskerettighedsorganisationer, at mange af de anholdte kvinder blev udsat for tortur i form af elektrisk stød, piske slag og også påtvunget fysisk kontakt med fangevogterne. Disse anholdelser skal også ses i lyset af, at man kort tid efter ophævede loven, der forbød kvinder at køre bil. (HRW, 2019). I et forsøg på komme systemkritikerne til livs prøvede det saudiske styre at få kritikerne

¹⁸HRW= Human Rights Watch

dømt til døden, en af disse personer er den uafhængig imam Salman al-Awda, som er dømt for at skulle have forbindelser til det muslimske broderskab, og på samme tid skulle han også have tilkendegivet sin støtte til den allerede fængslede systemkritikere (HRW, 2019).

Selvom der i 2018 kom flere til dels positive lovændringer, så forblev loven om det mandlige værgesystem ikke reformeret. Dette værgesystem fungerer på den måde, at kvinder skal have en mandlig værge, det kan være deres ægtemand, far, bror eller søn. Kvindens værge skal give hende lov til at gå uden for husets vægge, eller også skal hun følges ad med værgen. Ligeledes skal de have vægens tilladelse til at få deres pas eller rejse ud af landet. Det samme gør sig gæld, når kvinder vil have arbejde udenfor hjemmet, have adgang til velfærden, og de vil indgå ægteskab. Det værste er, at kvinder ikke må løslades fra fængslet uden, at værgen godkender det. (HRW, 2019, *Saudi Arabien*).

Saudi Arabiens lovgivning er udformet på baggrund af den islamiske lov Sharialoven, der fungerer som en grundlov for andre love. Regimet har indført andre love og forordninger, som er med til at gøre bestemte handlinger strafbare på baggrund af netop sharialoven. Sharialoven legaliserer længerevarende fængslinger uden, at den sigtede bliver stillet foran en dommer. Human Rights Watch fandt frem til i maj 2018, at 2.305 mennesker var varetægtsfængslet på baggrund af efterforskning, men at disse personer ikke var blevet stillet for en dommer i over seks måneder (HRW, 2019).

Pr. 1 november 2018 har Ali al-Nimr, Dawoud al-Marhoun, Abdullah al-Zaher, Abdulkareem al-Hawaj og andre været fanger på dødsgangen og har været anklaget for at protestere mod styret som de angiveligt begik i deres barndomsår. Dette har kunne lade sig gøre, da Saudi Arabien anfægter at skulle et barn viser fysiske tegn på puberteten, så kan de dømmes på samme måde som voksende mennesker (HWR, 2018, HWR, 2019).

På samme tid er det heller ikke tilladt i Saudi Arabien at danne politiske partier, som kan være i opposition til regimet. Alle menneskerettighedsorganisationer stadfæster, at systemkritikere er retsforfulgt og fængslet. Flere af landets politiske organisationer, der kæmper for mere demokrati, har set deres medlemmer blive fængslet herunder grundlæggerne af Saudi Civil and Political Rights Association (ACPRA). En af de arresterede fra ACPRA var Mohammed al-Bajadi. Det er blevet nævnt tidligere, at mange af disse systemkritikere er dømt til lange fængselsstraffe (Freedom house, 2019).

I Saudi Arabien er ytringsfrihed og pressefrihed ikke eksisterende, da alle medier er kontrolleret af den kongelige familie. Det er kongefamilien, der enerådigt bestemmer, hvad der skal ud til befolkningen. Dette skal også ses i lyset af, at 25 til 30 journalister og blogger i 2018 blev arresteret (Freedom house, 2019). Det var også i oktober, at sagen om Jamal Khashoggis forsvinden og drab kom frem. Khashoggi havde forholdt sig kritisk til styret i Saudi Arabien, specielt den nye kronprins Mohammed bin Salman. Khashoggi flygtede fra Saudi Arabien til USA, da hans Twitter konto blev spæret. Han fortsatte sin kritik af regimet via sit journalistiske virke for The Washingtonpost. Netop på grund af kritikken af regimet blev Khashoggi dræbt

på det saudiske konsulat i Istanbul. Det tog dog lang tid, inden det saudiske styre indrømmede at have noget at gøre med Khashoggis forsvinden, i mellemtiden havde de ovenikøbet anklaget Qatar for at stå bag Khashoggis forsvinden (Freedom house, 2019). Khashoggis drab skabt stor fordømmelse rundt om i verden, og hele sagen fik til sidst flere lande til at trække deres handelsgodkendelser med det saudiske styre tilbage.

Gennemgang af situationen i Saudi Arabien viser, at landet de facto er et diktatur, hvor befolkningen undertrykkes på forskellige måder. Politiske modstandere bliver fængslet, tortureret og dømt til høje fængselsstraffe, kvinder har meget begrænsede eller næsten ingen rettighed og pressefrihed eksisterer ikke. Derudover understøttet Saudi Arabien indirekte og direkte kamphandlinger i Yemen, hvor de ikke overholder de internationale love, der skal beskytte civile mod krigshandlinger. Denne anskuelse af Saudi Arabien underbygges af den score, som landet har fået af Freedom House, scoren viser nemlig, om lande er demokratiske og frie. Saudi Arabien har fået en score 7 på skalaen, der går fra 1 til 7, hvor 1 er det bedste og 7 det værste (Freedom House, 2019, *Saudi Arabien*). Her har Saudi Arabien altså fået 7, hvilket betyder, at undertrykkelsen, set med de demokratiske vestlige øjne, er total. Freedom House vurderer Saudi Arabien til at være et diktatur uden nogen som helst frihed til sine borgere. Netop disse præmisser ligger til grund for at vælge Saudi Arabien til at være i fokus i denne opgave, da samarbejdet med det saudiske regime sætter spørgsmålstegn ved moralske overbevisninger, som vesten skulle være fortalere for, især når man tager i betragtning, at vesten i efterkrigstiden var med til at udforme menneskerettigheder.

En analyse af vestens moralske ansvar overfor autoritære regimers ageren

I den kommende analyse, vil der fokuseres på Saudi Arabiens magtanvendelse i forhold til andre stater. Det kommende afsnit vil være centeret omkring, hvordan Saudi Arabiens magt over vesten er opstået, samt hvordan denne magt har været med til at påvirke bestemte begivenheder. Derefter vil der blive analyseret de vestlige landes reaktioners i f.eks. mordet på journalisten Jamal Khashoggi. Analysen vil også undersøge det moralske ansvar i forhold til måden, hvorpå vesten agerer over for Saudi Arabien og andre regimer. Derudover vil der også blive udforsket, om der synes at være opstået moralsk svigt hos mange af de vestlige lande.

Hvor magten befinder sig, er retten

Som nævnt i det redegørende afsnit vil jeg arbejde med Leif Wenars begreb ”might makes right” og resurseforbandelsen. Arbejdet vil dække over måden, hvorpå det kan ses, at Saudi Arabien udøver den magt, som salget af deres resurser giver dem. De mangelfulde reaktioner fra de vestlige demokratier giver anledning til en analyse af det moralske svigt, der synes at være opstået, når det kommer til ageren overfor det autoritære regime i Saudi Arabien.

Lad os kort genopfriske, hvad der menes med ”might makes right”. ”Might makes right” betyder magt giver ret til at skabe og vedtage love såvel også til at agere, som diktatoren vil. Når vi taler om magt giver ret i Wenars forstand, så tales der om juridisk ret og ikke moralsk ret. Det er den juridiske ret, der giver saudierne retten til at indgå de aftaler, som de gør. Det vil sige Wenars ” *Might makes law makes right* ” gør sig gældende i Saudi Arabien, idet de skabte en lov, der legaliserede magthavernes ret til handel med resurser.

Som påvist, så er Saudi Arabien et af landene, hvor begrebet magt giver ret synes at have sin berettigelse, dette kan ses i måden, konflikten i Yemen bliver håndteret. Saudi Arabien agerer som om de har ret til udøve magtanvendelse i Yemen. Koalitionen af styrker, som kæmper i Yemen, er ledt af det saudiske regime, hvilket er juridisk problem, men tragedien udspiller sig i civil befolkning. Rapporterne fra Human Rights Watch taler sit tydelig sprog, mål for denne koalitions angreb synes at være i mange tilfælde den civile befolkning eller områder, hvor der samles stor mængder civile (HRW, 2018, *Saudi Arabia*).

Det kan ikke være nogen tvivl om, at det saudiske styre på dette punkt ikke følger Genevekonventionens artikel fire, hvori det fremgår, at civile ikke må blive offer for angreb i tilfælde af krig (ICRC¹⁹, 1949). Selvom der nu er indført international lovgivning, bliver Wenars *magt giver ret* stadig anvendt, og flere lande agerer forsat politisk og militært efter denne anskuelse.

Magt giver ret begrebet referer til såvel fysisk magt som diplomatisk manipulation, hvilket blandt andet ses i det saudiske regimes politiske virke. Denne manipulation bliver beskrevet af Joseph Nyes begreb *soft power* som værende en måde, hvorpå lande influeres uden brug af fysisk magt. Sagt med andre ord, er nogle bestemte lande dygtige til at få andre til at handle på en ønskelig måde, og dermed opnå målet. Økonomi hører ifølge Nye til *hard power*, men der skal økonomiske midler til for at kunne skabe den bløde magt (Nye, 2004, s. 4-6). Eksempel herpå er Saudi Arabien, der har opbygget et økonomisk råderum, der giver dem *soft power* til at udbrede deres ideologi. USA understøtter igennem import af Saudi Arabisk olie til 18. mia. dollars i 2017 deres *soft power* (USTR, 2018). USA er en af importørerne af olie, men resten af de vestlige lande er lige så skyldige i opbyggelsen af Saudi Arabiens formue. Som følge heraf har saudierne gennem flere år været med til at udbrede islamisk fundamentalisme. Leif Wenar udtrykker om denne udbredelse i *Blood Oil*:

” *The regime sprayed out petrodollars to spread Islamic fundamentalism worldwide* ” (Wenar, 2017, s. 91)

Regimet i Saudi Arabien har været med til at sponsere moskeer, skoler og studiecentre. Dette sponsorat vurderes til at være på over 70 mia. dollars. Etableringen af centrene begrænser sig ikke kun til Mellemøsten, de kan finde over hele kloden herunder i Europa, Asien og Afrika. Centrene bruges til at uddanne unge muslimer i Salafisme, som bygger på Islam fra det 7 århundrede, hvori der er et meget konservativt syn på

¹⁹ Forkortelse for: International committee of the red cross

kvinder og straf i forhold til religiøse overtrædelser (Wenar, 2017, s.91). Saudiernes strategi med at udbrede Salafismen til flere muslimske lande kan ses som værende brug af *soft power*. Denne udbredelse af salafisme var med til at skabe de mange muslimske krigere, der drog til Afghanistan for at kæmpe mod USSR i 1980'erne. Udbredelsen af Salafismen gør også, at terroren foregår udenfor Mellemøsten, da centrene udbredelse gør, at der skabes flere soldater, som kan udføre angreb mod vesten (Wenar, 2017, s.91).

Det store økonomiske råderum er bygget på det enorme oliesalg, gør det altså muligt for saudierne at sprede deres salafistiske forståelse af Islam til resten af verden (Wenar, 2017, s.91). Wenar fremlægger det på denne måde i *Blood Oil*:

” With a population equal to only 1 procent of Muslims worldwide, Saudi Arabia funded more than 90 procent of the faith’s costs, and these expenditures constituted the most expensiv information campaign ever promoted” (Wenar, 2017, s.91)

Wenar beskriver, at Saudi Arabisk gør brug af deres økonomiske midler til at udbrede Salafismen og dermed anvende *soft power* til at udbrede deres magt. Ved at udbrede Salafismen skabes der en forbindelse til det saudiske styre, hvilket gør, at regimet i Saudi Arabien får magt over personerne, som hengiver sig til salafismen. Det bidrag, som Saudi Arabien yder til centrene, lægger et skjult pres på brugere af disse faciliteter. For saudierne støtter ikke disse grupper uden at forvente noget tilbage. I de fleste transaktioner ligger der en forventning om en modydelse, her er det i form af udbredelse af det salafistiske budskab. Det udtrykkes også i *Blood Oil* på denne måde:

” Islamic radicals have been created and cultivated by political leaders for political ends”
(Wenar, 2017, s. 92)

Saudiernes udbreder ikke kun Salafismen på baggrund af et religiøst ønske, men også for at opnå mere politisk magt. Udbredelsen af den fundamentale Salafisme er saudierne måde at lobbyere forskellige slags grupper, der skal gå deres politiske eller religiøse ærinde (Wenar, 2017, s. 91-92). Saudierne har olien, som vesten køber af dem, så på den måde støtter vesten indirekte de organisationer, som kæmper imod dem. Saudierne udviser en adfærd, der fortæller, at olien giver dem juridiske ret til at agere, som de ønsker.

Vesten står meget svagt i forhold til Saudi Arabien, vesten synes at være handlingslammet. De vestlige regeringer formår ikke at kunne gøre andet en at verbalt fordømme saudierne ageren, herunder de mange brud på menneskerettighederne. Vesten er den store taber, på grund af afhængigheden af det saudiske regimes resurser og politiske alliance. Afhængighed af olien samt den politiske alliance gør det svært at sætte sig imod regimet i Saudi Arabien. Reelle sanktioner mod regimet synes ikke at bruges, dette skal ses i lyset af det Thomas Pogge skriver om, afhængigheden af resurserne fra stater som Saudi Arabien (Pogge, 2008, s. 171). Vedtager vesten reelle sanktioner mod Saudi Arabien, vil det påvirke vesten økonomiske samfundsstruktur. Det nyeste eksempel på dette kan findes i sagen om journalisten Jamal Khashoggi. Hans

drab har ført til, at flere lande har fordømt saudierne ageren (McLoughlin, 2018) dog uden, at det havde den store konsekvens, da mange lande fortsat handler videre med regimet. Det er ikke svært at se, hvordan saudierne magt giver ret, kommer til udtryk i, at saudierne i flere Golfstater har mange støtter, hvilket kommer af den økonomiske magt samt udbredelsen af salafismen, hvilket hører under *Soft power*. Disse Golfstater proklamerede deres støtte til Saudi Arabien ved at fremlægge, at de mente, at Saudi Arabien var uskyldig, og at de ønskede at komme til bunds i sagen (McLoughlin, 2018).

Saudi Arabien udøver den juridiske magt over vesten også på andre områder. Saudierne influerer implicit lande ved at tiltrække de store internationale virksomheder til at handle med dem, lidt lige som et fatamorgana i ørkenen der tiltrækker den tørstige mand. Ved at vise deres velstand lokker saudierne virksomheder med løfter om investeringer og mulighed for stor økonomisk gevinst. Efter et stykke tid er disse virksomheder uden at vide det fanget i den økonomiske fælde, de er nemlig blevet afhængige af saudierne penge. Virksomheder er forpligtet over deres aktionærer til at sikre det bedste udbytte, og derfor går de Saudi Arabiens ærinde for at forhindre en hver form for sanktioner, der vil begrænse virksomhedernes muligheder for at skabe profit.

Jeg ser denne form for magt som værende en måde at influere virksomheder og lande på, hvor virksomhederne ser sig nød til at påvirke politiske og økonomiske beslutninger. Denne indflydelse og magt kommer til syne i måden, hvorpå vesten har ageret i spørgsmålet om salg af våben til Saudi Arabien, samt måden konflikten i Yemen håndteres. Storbritannien og Frankrig er nødsaget til at lytte til deres hjemlig våbenindustri, som i tilfælde af våbenembargo ville miste milliarder af Pund/Euro, og efterfølgende ville de to lande miste skatteindtægter. Derfor presser Storbritannien og Frankrig Tyskland til at ophæve deres forbud mod våbenhandel til det saudiske regime, idet Tysklands beslutning hindre dem i at sælge våben (Retuers, 2019, Waterfield, 2019). Jeg vil argumentere, at det kan ses som værende saudierne magt, som over tid har gjort, at saudierne uden reel magtanvendelse influerer økonomiske beslutninger. Virksomhedernes opretholdelse er afhængiggjort af de saudiske købere. Det kan også ses på den måde, hvorpå politikere udtaler sig om dette manglende våbensalg til saudierne, for den franske økonomiminister Bruno Le Maire har været kritisk over for tyskernes afslag på at give lov til at sælge våben til Saudi Arabien. Minister Le Maire udtaler sig sådan omkring situationen:

” it is useless to produce weapons through improves cooperation between France and Germany if we are unable to export them ” han fortsætter “If you want to be competitive and efficient, we need to be able to export to countries outside of Europe ” (Le Maire, fra Reuters, 2019)

Det er ikke svært at udlede fra den franske ministers udtalelse, at han taler om eksport af våben til Mellemøsten, hvortil Frankrig eksporterede våben for 3.92 mia. euro i 2017 (Irish og Louet, 2018). Desforuden var Storbritannien i 2017 verdens 6 største våbenproducent og eksportør, 49% procent af deres våbeneksport gik i 2017 til Saudi Arabien, det viser tal, som Business Insider Nordic oplyser (Brown, 2018).

Saudi Arabiens magt er åbenlys, eksemplet med våbenindustrien illustrerer, hvordan saudierne styrer såvel virksomhederne som politikere.

Den franske minister og Storbritannien regering forsøg på at presse Tyskland til at opgive deres våbenembargo, fortæller os, hvor afhængige vesten er af indtægter fra handel med Saudi Arabien. For uden reel magtanvendelse har Saudi Arabien gjort både Frankrig og Storbritannien til fortalere for deres sag. Jeg vil argumentere, at både Frankrig og Storbritannien reaktion overfor våbenembargoen udspringer fra de økonomiske tab. Statistiske data fortæller os, at både Storbritannien og Frankrig har en stor interesse i at forsætte med at sælge våben til Saudi Arabien, som er en af de største markeder for dem.

Der er lande, som formår at sige fra overfor våbensalg til det saudisk regime, selvom de har samarbejdet med dem før. Danmark og Tyskland har begge sagt nej til at sælge våben til Saudi Arabien, men man skal huske på, at de to lande stadig samarbejder med saudierne på andre måder. Handelstallene, som er opgivet af Dansk Erhverv, giver klart billede af dette. For selvom våbenembargoen er indført, forsætter europæisk og herunder dansk handel med Saudi Arabien, hvor andre varer stadig importeres og eksporteres. Effekten af våbenembargoen er meget lille, da Danmarks og Tysklands andel er minimal. De store eksportører USA, Storbritannien og Frankrig tillader salg af våben til Saudi Arabien. På baggrund af dette kan man konkludere at Saudi Arabien ikke er påvirket af våbenembargoen.

Samarbejdet og handlen med det saudiske regime er ikke noget, som den almene borger beskæftiger sig med. Derfor kan det virke som værende underligt at skulle forholde sig til emnet, og det kan være svært at vurdere, om det saudiske regimes ageren er forkert, når man ikke kender detaljer og bestemmelser for denne handel. Sagen om den saudiske journalist Jamal Khashoggi, har fået de danske borgere til at interessere sig for problematikken om samarbejdet med Saudi Arabien. Det har fået flere til at undre sig over, hvordan det saudiske regime har kunne udføre dette attentat mod Khashoggi, uden nogen for konsekvenser. Interessen blev vækket og mange overvejer, hvordan fremtiden kommer til at se ud for Saudi Arabien.

Mordet på konsulatet

Jamal Khashoggi, blev dræbt på det saudiske konsulat i Istanbul i oktober 2018 af saudiske agenter. Khashoggi var en prominent journalist, og han havde kontakter til flere store nyhedsorganisationer herunder den amerikanske avis Washington Post. Han havde som journalist dækket sager som fx Sovjetunionens invasion af Afghanistan og Osama Bin Laden. Han havde igennem sit liv været rådgiver for det saudiske kongehus, og på samme tid også været rådgiver for den saudiske regering. På et tidspunkt opstod der uenighed mellem ham og regimet, hvilket havde den konsekvens, at han blev nødt til at leve i et selvvalgt eksil i USA, da han frygtede for sit liv. Det var under hans eksil i USA, at han begyndt at skrive klummer for Washington Post, der indeholdte kritik af den saudiske kronprins Mohammed Bin Salman, det var også i

disse klummer, at han gav udtryk for hans frygt for at blive anholdt (BBC, 2018, *Khashoggi*²⁰). Kritikken, som Khashoggi fremlagde, anses som værende årsagen til drabet. Menneskerettighedsorganisationerne Freedom House og Human Rights Watch begge har kunne dokumentere, at politiske modstand og kritisk omtale af regimet har store konsekvenser for personerne bag disse udtagelser. Det leder nemlig til tortur og i værste fald henrettelse (HRW, 2019, Freedom House, 2019).

Det spørgsmål, der må stilles, er, hvordan de var i stand til at gennemføre sådan et mord. For at kunne forstå dette må vi inddrage Thomas Pogge og resurseforbandelsen.

Dette mord må have krævet mange penge, hvilket Saudi Arabiens regime har i overflod. Pengene kommer fra salg af råstoffer, og det kan ifølge Pogge karakteriseres som resurseprivilegiet. Resurseprivilegiet opstår, når et land som Saudi Arabien har store mængde resurser (Pogge, 2008, s. 169). Olien er ejet af kongeligfamilien, hvilket kan være med til at skabe resurseforbandelsen, fordi pengene fra salget bliver brugt af kongefamilien til at holde befolkning undertrykt. De økonomiske midler sikrer også, at befolkningen ikke gør oprør mod regimet. Dette betyder, at så længe befolkningen holdes i denne forbandelse, så kan det saudiske regime gøre, som det passer dem.

Befolkningen i Saudi Arabien undertrykkes igennem den kraftige overvågning. Saudierne har købt overvågningsudstyr i udlandet. I 2016 godkendte de danske myndigheder salg af overvågningsteknologi til Saudi Arabien, og netop denne teknologi gør det muligt at overvåge saudiarabiske borger for at sikre, at de ikke gør oprør eller kontakter NGO'er, som Amnesty International eller Freedom House (Andersen og Gjerding, 2017).

Oliesalg til flere nationer herunder EU og USA er et resurseprivilegie, som skaber en politisk situation, hvor de sanktioner, som vesten pålægger Saudi Arabien, synes at være overfladiske. Jeg anser også sanktioner for overfladiske, idet det reelt ikke påvirker Saudi Arabien. Eksemplet med den danske og tyske våbenembargo viser tydeligt den manglende konsekvens for det saudiske regime. Saudi Arabien importerede i 2017 våben for 708 mio. dollars (4.6 mia.kr), det giver indtrykket af et stort beløb, men set i lyset af Saudi Arabien totale import, som lyder på 96.2 mia. dollars (636.35 mia. Kr.), så er det meget lidt. Deler vi det op i procent i forhold til, hvor meget af de 96.2 mia. dollars, der bruges på import af våben i procent, så udgøre det 0,7337 %, hvilket er under 1% af det samlede importbeløb (OEC²¹, 2018). I det hele taget, så mener jeg, at våbenembargoen skal ses som værende et politisk spil overfor befolkningen i de vestlige lande. Dette vil jeg mene kan ses, når Udenrigsministeren Anders Samuelsen udtaler til Tv2:

²⁰ Referer til kilden der bruges til at understøtte Khashoggi analysen

²¹ Forkortelse for: The Observatory of Economic Complexity

”Det er rigtig vigtigt, at vi nu, også fra dansk side, sender et signal om, at den rolle, som Saudi-Arabien spiller på mange felter i øjeblikket, simpelthen er destruktiv, og den skal vi have sat en stopper for” (Anders Samuelsen, fra Buch og Secher, 2018)

I citatet udtaler udenrigsministeren, at man skal sætte en stopper for den destruktive rolle, som Saudi-Arabien spiller. Han taler om at sende et signal til Saudi Arabien, hvilket jeg vil fortolke som ”en hævet pegefinger”, som ingen konsekvens har. Tallene ovenfor bekræfter, at dansk politik kun er symbolsk, idet våbenembargoen ikke skader den danske økonomi og kun udgøre 0,7337 % af det samlede saudiske importbeløb.

Resurseforbandelsen spiller en stor rolle i et land som Saudi Arabien, idet regimet kan begå en kriminel handling uden at landets befolkning har mulighed for at vises utilfredshed. Til forskel fra Wenars eksempel med Obiang i Ækvatorialguinea, så er befolkningen i Saudi Arabien er ikke fattig, men de lider under den samme undertrykkelse. (Freedom House, 2018, *Saudi Arabia*). Saudi Arabien var i 2013 verdens nummer 10 på listen over de lande med den laveste fattigdom i forhold til befolkning indkomst (IFP, 2013).

Ytringsfrihed og pressefrihed er ikke eksisterende og politiske modstander af regimet bliver fængslet uden rettergang. Det er vigtigt sige, at resurseprivilegiet skaber en stor risiko for, at der opstår korrupsion, hvilket også ses i Saudi Arabien. I lande som Saudi Arabien og Ækvatorialguinea spiller forretning, politik, nepotisme og klientisme nemlig en stor rolle i, hvem der får lov til at komme til magten, og hvordan magten fordeles (GAN, 2018).

Saudiernes enorme økonomiske magt har gjort, at konsekvenserne af mordet på Jamal Khashoggi er meget begrænsede. Som det er vist, så har flere europæiske lande nægtet at sanktionere saudierne, og den amerikanske præsident Donald Trump har lige frem meldt ud, at han støtter Saudi Arabien. Trumps udtaler, at han tror på, at den saudiske kronprins var uvidende om på mordet af Jamal Khashoggi (Holland og Rampton, 2018). Trump har selv givet udtryk for, hvorfor han ikke ønsker at pålægge Saudi Arabien et ansvar. Dette kan og skal ses i den våbensalgskontrakt til over 100 mia. dollars, som saudierne har indgået med USA. Trump udtaler nemlig omkring denne våbenkontrakt:

“I would prefer, if there is going to be some form of sanctions or what we might determined to do with it, if anything, because this was a lot of people they were talking about, and people pretty high up, but I would prefer we don't use as retribution canceling 110 billion dollars' worth of work which means 600.00 jobs”

(Donald Trump fra, Hennigan 2018²²)

Som det kan ses i Donald Trumps udtalelse, har Saudi Arabien magt over USA, da der er amerikanske jobs og økonomisk gevinst i spil. Derfor kan regimer som det Saudi Arabiske undslippe eventuelle konsekvenser (Holland og Rampton, 2018).

²² Direkte udtalelse fra Trump. Udtalelsen kan ses i videoen der er med i artiklen

Saudieres magt over USA må anses som værende stor, når den amerikanske præsident ser bort fra sine egen efterretningstjeneste (CIA) til fordel for udtagelser fra den saudiske kronprins. Præsident Trump har kaldt CIA's undersøgelse og senere konklusion omkring Jamal Khashoggis mord for værende *"very premature"*, det vil sige forhastet eller overilet (Holland og Rampton, 2018). Hvorfor ville en præsident modsige sin egen efterretningstjeneste? Det er fordi, Saudi Arabien har den økonomiske magt over USA ligesom i tilfælde med Frankrig og Storbritannien. De økonomiske og politiske interesser synes altså at tælle højere end det moralske spørgsmål i forhold til Saudi Arabiens gerninger.

Khashoggi sagen har ikke haft den store indflydelse på Saudi Arabien økonomi, selvom der er investorer, som har trukket sig ud af Saudi Arabiens større projekter. Det betyder, at Saudi Arabien økonomiske position ikke blev påvirket på baggrund af denne sag (Alkhalisi, 2019). Tal viser, at Saudi Arabien modtog, for hvad der svare til 3.5 mia. dollars i udenlandske investeringer. På samme tid så melder økonomi og planlægningsministeren Mohammed al-Tuwaijri, at investeringer i Saudi Arabien stege med 110% fra 2017 til 2018 (Rashad og Kalin, 2018). Alt dette betyder, at selvom Jamal Khashoggi sag politisk fyldte meget i kort periode, lader det ikke til, at den har rykket ved den økonomiske magt, som Saudi Arabien har. Det betyder, at regimet kan forsætte med undertrykkelsen af deres befolkningen uden nogen konsekvens.

Det moralske ansvar

I dette afsnit vil jeg analysere, hvordan det moralske ansvar kan placeres i forhold til måden, hvorpå Saudi Arabien agerer, og om vesten også har et ansvar for det saudiske regimes ageren. I forsøg på at komme nærmere et moralsk ansvar har jeg intentionen om at bruge Kasper Lippert-Rasmussens teori om moralsk ansvar. Ligeledes vil jeg også forsøge at analysere mig frem til, om de vestlige landes beslutninger opretholder resurseforbandelsen. Senere vil der også blive analyseret, hvordan politikere bliver etisk blinde og indgår aftaler med regimer som det Saudiske Arabiske, når det er velkendt, at regimer undertrykker sin befolkning.

Hvem har ansvaret?

Jeg vil belyse, om vesten har et reelt ansvaret for, hvad det saudiske regime bruger det indkøbte materiel til. Igennem den forrige del af analysen er det blevet gjort klart, at flere vestlige lande har en stor interesse i at sælge våben til Saudi Arabien og andre stater i Mellemøsten. Derfor virker det oplagt at analysere dette salg af våbnene samt undersøge, hvordan og til hvad våbnene bliver brugt.

Det vi må spørge os selv, om vi rent faktisk kan stille de eksportørerne til ansvar for, hvad våbnene bliver brugt til. Rasmussens ide omkring det kausale ansvar virker, som det mest åbenlyse i forhold til at skulle placere et ansvar af en art.

Argumentet som våbenfabrikanterne bruger om det moralske ansvar i sagen omhandlende våbensalget til Saudi Arabien, kan komme til at lignende eksemplet som Rasmussen bruger om Anders flyrejse. Anders som skal se sin kæreste og på hendes anmodning ombooker flybilletten, flyet styrter ned, og Anders kommer til skade. Det kausale ansvar ligger hos Anders kæreste, da hun bedte ham om at ændre tidspunktet. Kæresten kunne ikke forudse dette, og er derfor ikke moralsk skyldig. Våbenfabrikanterne vil argumentere, at der er tale om et kausalt ansvar, da man sælger våben til regimet uden at kunne vide med sikkerhed, hvad disse våben skal bruges til.

Efter min overbevisning er dette argument ikke validt, der er nemlig flere faktorer, der spiller ind, og er afgørende argumentet om det kausale ansvar ugyldigt. En af disse faktorer, som, er måden, hvorpå vi kan skaffe os information. Det 21 århundrede bærer præg af, at vi i stand til at modtage og finde information langt hurtigere og lettere end nogensinde før. Telefoner følger os over alt og på ingen tid er vi informeret, hvad der sker på den anden side af kloden. Telefonerne gør det også lettere at kunne dokumentere overgreb mod civilbefolkningen i de respektive lande. Billeder og film, der viser overgrebene, bliver næsten omgående lagt ud på de sociale medier, og de store medieselskaber er fremme med nyhederne kort tid efter. Det betyder, at organisationer som Freedom House og Human Rights Watch kan rapportere de overgreb og lave deres analyse af verdens lande. Argumentet om det kausale ansvar, og den manglende mulighed for at skaffe sig viden om Saudi Arabiens våbenbrug falder til jorden, da tilstedeværelse af telefoner eller computer med internetforbindelse gør det muligt at få sandheden at vide for at kunne drage korrekte moralske beslutninger.

Med en bestemmelse af det kausale ansvar er det nu muligt for os at gå i gang med analysen af det moralske ansvar, dog er det en god ide at genopfrisker Rasmussens versioner af moralsk ansvar. Rasmussen skriver, at moralsk ansvar kommer i en negativ, en positiv eller en neutral version. Den negative version kommer i spil, når en person foretager en fordømmelig handling. Den positive kommer i spil, når en person fortager en handling, der fortjener ros, mens den neutral bygger på handlinger, som er moralske neutrale.

Spørger man, om det at sælge våben til Saudi Arabien er moralsk, positivt, negativt eller neutralt, vil man alt efter, hvem der spørges, få med en vis sandsynlighed forskellige slags svar. De saudiske allierede vil nok mene, at det er positivt, at der sælges våben til Saudi Arabien, da det gør dem til en stærkere nation fremadrettet. Mens modstander af Saudi Arabien som fx Iran vil mene, at det er negativt, da det gør saudierne stærkere og til en trussel mod Iran, og samtidig vil kritikere som Human Rights Watch og Freedom House påtaler at våben, der sælges til Saudierne bruges til at undertrykke den saudiske befolkning. I et neutralt billede omkring våbensalg, er det sandsynligt, at der er personer, som vil mene, at sælge våben ikke er moralsk positivt eller negativt, da de solgte våben i sig selv ikke kan stilles til ansvar for deres brug. Våbnene er i sig selv neutrale moralsk i sin væren, da de i Descartes forstand ikke er i stand til at tænke og

derfor ikke er²³. Våbensælgerne vil derfor mene, at de ikke kan være moralsk ansvarlig, for de våben de sælger, da våbnene er moralsk neutrale. Der er personer, som påstår, at våbensælgerne skal holdes ansvarlige for, hvad deres våben bruges til, og derfor vil de synes, at der ikke er tale om neutralitet. Men jeg mener dog, at det er vigtigt at have med, at det ikke er våbnet i sig selv, der afgør, om en person er skyldig i en handling, det er personens intension med våbnet eller ageren med våbnet. Våbnet er ikke levende ergo, kan det ikke sige fra eller til overfor de handlinger, som ejeren ønsker at bruge det til.

Men intet af dette fortæller, hvorvidt politikerne i de respektive lande er moralsk ansvarlige for, hvad der sker med de våben, der sælges til lande som Saudi Arabien, desuden fortæller det os heller ikke, om det kan forsvares, at man sælger våben til disse stater.

En måde, vi kan komme nærmere det moralske ansvar, og hvordan det kan forsvares, at man samarbejder med diktaturstaterne, er Rasmussens teori om viljesakter. Viljesakter bygger, som nævnt i det redegørende afsnit, på viljen om at gøre noget fx at løfte armen. Hvis ens vilje er at ville løfte armen, og dette gøres, så har man udført en ren viljesakt ved netop at løfte armen. Viljesakten er den mentale handling, der ligger bag selve det at løfte armen, altså ikke nødvendigvis den fysiske del af løftet. Sagt på en anden måde, hvis viljesakten, som Rasmussen skriver, er at løfte højre arm, så kan denne rene viljesakt kun udføres, hvis og kun hvis man hæver den højre arm. Dette betyder, at den rene viljesakt kun gennemføres, hvis armen løftes, mens en viljesakt gennemføres bare ved at forsøge at løfte armen.

Arbejde vi konkret ud fra den tilgang til moralsk ansvar, så er det med sikkerhed, at man ville kunne sige, at de vestlige lande kan være moralsk ansvarlige for handlingerne i Saudi Arabien. Det er dog ikke så let, der er mere i det, for viljesakter har, som nævnt tidligere, noget at sige, når det kommer til måden man agere på.

Våbenhandel er et område, som kan være svært at have et godt overblik over, især når man ikke selv har kontrol med de våben, som bliver brugt af køberne. Det kan siges, at når vesten tillader at sælge våben til Saudi Arabien, så sker et på baggrund af flere viljesakter, der er et ønske om at sikre sin allierede bedst muligt, på samme tid er der også et ønske om at opretholde et godt politisk samarbejde, som vil komme vesten til gode, samt sikre sig selv økonomisk. Disse viljesakter kan forventes ikke at blive tænkt, som værende akter, der tilkendegiver, at våbnene kan bruges til at undertrykke sin egen befolkning, men mere som viljesakter, der som sagt skal hjælpe en allierede.

Overstående argumentation om brugen af viljesakter synes jeg bare ikke at være nok, når man tager i betragtning de lande, som handler med Saudi Arabien, er udmærket klar over, hvordan de solgte våben skal bruges. Lande som USA, Storbritannien, Spanien eller Tyskland vil påberåbe sig det moralske standpunkt omkring uvidenheden. Denne uvidenhed kommer på bagkant af, hvad der sker efter, våbnene er blevet solgt.

²³ De er til stede fysisk, men er ikke i stand til at tænke sig

Landene vil mene, at de hændelser, der forekommer derefter, må regnes for at være ude af deres hænder eller regnes som værende tilfældigheder. På samme tid taler Rasmussen også om, at man kun kan være moralsk ansvarlig direkte for sine egne viljesakter, og at man kun kan være indirekte moralsk ansvarlig for handlinger og konsekvenser. Derfor er det meget sandsynligt, at virksomheder og politiske ledere vil argumentere, at de netop ikke er moralsk ansvarlig, idet de ikke kunne forudse, hvilke handlinger vil blive udført med disse våben. De ville påstå, at måde, hvorpå våben anvendes, er uheldig, og derfor har de ikke et moralsk ansvar for, hvem til eller hvor til de sælger våben. De ville ligeledes ræsonnere, at viljesakten i sig selv ikke legitimerer undertrykkende forhold eller brud på menneskerettighederne, og dermed kan de ikke stilles til ansvar, men ansvar falder tilbage på Saudi Arabien, der køber og anvender våbnene. Det er mulighed, at sælgere også vil bruge argumentet, at viljesakten altid har handlet om at sikre sin allierede og intet andet, hvilket ikke stemmer overens med den virkelighed, vi lever i, hvor informations flow er konstant og nyheder popper op på mobiltelefonen. Argumentet om tilfældigheder, held eller uheld kan ikke bruges. Jeg er også enige med Rasmussen, når han siger:

” Tilskrivning af moralsk ansvar synes ikke at kunne hvile på rene tilfældigheder [...] Moralsk ansvar synes upåvirkeligt af held og uheld” (Rasmussen, 1999, s. 21)

Rasmussen stadfæster, at moralsk ansvar ikke kan hvile på tilfældigheder, og derfor kan sælgerne ikke frasige sig moralsk ansvar. Udover mediestrømmen er efterretningstjenesterne velinformerede, hvor og til hvad våbnene bruges, Amnesty International, Human Rights Watch og Freedom House har også viden om våbenanvendelse, og de deler gerne deres viden med andre, som aktivt opsøger oplysninger om emnet. Sælger kan ikke undskylde sig med en viljesakt, der handler om at sikre de allierede. For hvad bruger man krigsmateriel til? Traditionel jagt udføres ikke med en AR-15 samtidig pløjes markere ikke med klyngebomber. Derudover er Saudi Arabien ikke den forsvarende part, men den angribende.

Det er derfor vigtigt, at det pointeres, at lande som USA, Storbritannien, Spanien eller Tyskland ikke er i stand til at spille det politiske uvidenhedskort, da alle disse lande har handlet med Saudi Arabien og andre diktaturstater rundt om i verden. Igennem en længere periode har landene haft mulighed for at erhverve sig informationerne, som de overstående organisationer, efterretningstjenester eller journalister har indsamlet. Deres viljesakter om at sikre deres allierede, uvidenhed og eller manglende ansvarspåtagen kan ses som værende en måde, hvorpå vesten implicit billiger undertrykkelsen og saudisk arabisk aggression i Yemen. Jeg vil påstå, at de vestlige lande udføre den rene viljesakt, der de udtænker salget velvidende, hvad våbnene skal bruges til, og alligevel gennemfører salget. Dermed kan deres handling betegnes som moralsk negativ.

Pogge gør det klart, at resurseprivilegiet i lande som Saudi Arabien er med til at fastholde befolkningen i resurseforbandelsen. Ved kontinuerlige køb af saudiernes olie er vesten med til at opretholde nationer som Saudi Arabien. Denne opretholdelse har dog en mørk bagside, som kommer til udtryk i begrebet *”(the) short term-trap”*. Begrebet illustrerer, hvorfor det er farligt at opretholde disse regimer igennem resurseprivilegiet.

Hændelserne i Irak og Iran viser et billede af, hvad der kan ske, når ballonen brister, som Wenar betegner det (Wenar, 2017, s. 84-89). Hvis dette skulle ske i Saudi Arabien eller i en anden diktaturstat, som vesten samarbejder med, vil de fremtidige konsekvenser være uforudsigelig. De nye styre, der opstår af asken af de gamle, skaber umiddelbart ikke mere stabilitet, i det værste tilfælde som med Iran, erstatter et autoritære regime et andet. Dette kan lede til, at de nye ledere og befolkningen vender sig imod vestens sekularisme, og i værste tilfælde blive landet vestens fjende både politisk og økonomisk.

Vesten befinder sig i en bizar situation, idet de vestlige lande i sig selv har magt til at styrke eller svække Saudi Arabien via deres import af olie. Nationer som Frankrig og Storbritannien har et ansvar i forhold til deres egen magt, for magten skaber lov og giver ret til at afholde sig fra at sælge våben til saudierne. Desværre vedtages der særlige love, der giver ret til at sælge til regimer som det saudiske. Det vil sige, landene ligefrem legaliserer deres handlinger, og dermed gemmer de sig bagved loven. Nok har vesten den juridiske ret til at indgå aftale om køb af råstoffer af regimer som det saudiske, men vesten har på samme tid også et moralsk ansvar at opretholde, da de ved, hvad regimer som det saudiske bruger deres økonomiske overskud på. Deres moralsk ansvar bliver dermed tilsidesat.

Alt det peger på et moralsk svigt hos de store vestlige nationer. Det er opstået en form for moralsk ligegyldighed, eller er Storbritannien og Frankrig fanget i det Saudi Arabiske spind, og dermed går de mod deres tætteste samarbejdspartner og nabo Tyskland. Saudi Arabiens magt må være så stor, at de kan få de demokratiske landene til at agere moralsk negativt.

Som følge heraf vil jeg i det næste afsnit undersøge, hvad der ligger til grunde for de beslutninger, som de vestlige ledere fortager. Det spørgsmål, der skal besvares, er, hvilke bagvedliggende faktorer der, påvirker de moralske valg.

Faktorer der påvirker moralen

Hvad er det, der gør, at lande fra vesten synes at tilsidesætte deres moral, når det kommer til handel eller samarbejde med regimer som Saudi Arabien. Det er umiddelbart let at postulere, at grunden til at denne moralske forringelse skal findes i den finansielle sektor, det er dog klart, at økonomi er en meget vigtig faktor, men vi er nødt til at kigge på andre årsager. De andre faktorer som med stor sandsynlighed påvirker beslutningstagerne, er de ydre eller indre faktorer.

Når jeg i dette afsnit analyser påvirkningerne af beslutningsprocessen, så er det udefra Rasmussens ide om indre og ydre påvirkninger. Det er vigtigt at understrege, at jeg i dette afsnit ikke har intentionen om at afgøre de moralske spørgsmål, der opstår i forbindelse med analysen af de indre eller ydre påvirkninger. Jeg vil udelukkende koncentrere mig om, på hvilken måde de influerer på beslutningsprocessen.

Vi kan begynde med det, Rasmussen kalder for indre tvang. Indre tvang er ifølge Rasmussen, beslutninger, som er påvirket eller tvunget af indre tanker eller sygdom. Rasmussens eksempel på indre tvang er

kleptomane Bjørn, som er tvunget af en psykisk sygdom til at udføre bestemte handlinger. Det vil sige, at det, der karakteriserer indre tvang, er som regel psykisk sygdom, hvor personen ofte lider af diverse tvangstanker eller ligefrem hallucinationer. Beslutningen, der er taget udefra disse tanker, kan ikke være rationelle og kan dermed styres, hvilket gør, at beslutningsprocessen er meget anderledes end hos andre individer. Derved kan disse syge individer ikke stilles til ansvar i handlinger i et moralsk perspektiv.

Jeg formoder, at de fleste politikere eller direktører tager deres beslutninger, som berører mange mennesker, udefra nogle rationelle tanker som de ovenikøbet vender med regeringen eller bestyrelsen. Det kan ikke udelukkes, at der findes psykopater, der bestrider ledelsesposter. Ifølge Arne Grønberg er 10% af ledere er psykopater (Lund, 2003). Som helhed så er topposterne bestridt af kompetente individer, da det er umuligt at komme til magten med mindre man er i stand til at tage rationelle beslutninger, baserede på empiriske fakta. Den amerikanske præsidentkandidat og senere præsident skal regelmæssigt undersøges af militærlæge og undersøgelsen omfatter såvel det fysiske som det psykiske helbred. Derefter skal lægen erklære præsidenten egnet eller uegnet til at bestride embedet. Derfor burde det ikke muligt at blive eller være USA's præsident, hvis man lider af psykisk sygdom, da der er vedtaget et tillæg nummer 25 til den amerikanske forfatning²⁴ (NCC²⁵, 1967), hvori der står, at præsidenten kan fjernes fra embedet, hvis han er udeafstand til at udføre sit arbejde. Det samme kan finde sted i Danmark, hvis folketinget enstemmigt har mistillid til Statsministeren, så skal der udskrives valg eller dannes en ny regering (Folketinget²⁶). Dette betyder, at chancen for at en politisk leder/minister kan være påvirket af indre tvang er meget lille, da personen vil blive anset som værende uegnet til at varetage sine opgaver.

På baggrund af det overstående kan det udledes, at højtstående ledere og politikere skal være ved godt helbred, især deres mentale helbred er vigtig, fordi deres beslutninger skal træffes på rationel baggrund. Som vi kunne læse ovenover, kan vi ikke som nation lægge vores fremtid i hænderne på psykisksyge, da det er de urationelle indre tvangstanker, der ligger til grund for de fleste beslutninger. Derfor må vi konkludere, at de må være de ydre faktorer, som er i spil, når det kommer til at påvirke beslutningsprocesser. Dem vil vi undersøge i det følgende.

Vi har nu en forståelse af, hvorfor indre tvang med stor sandsynlighed ikke kan være årsagen til dette moralske svigt. Derfor må der altså være en anden årsag til dette moralske svigt. Hvis det moralske svigt ikke foregår via indre tvang, så må det antages, at der er tale om ydre tvang, altså personer der af ydre faktorer ser sig nødsaget til at tage en bestemt beslutning. Det næste, jeg vil beskæftige mig med, er, hvordan vi ser ydre tvang komme i spil i forhold til situationen med Saudi Arabien.

²⁴ The Twenty-Fifth Amendment

²⁵ National Constitution Center

²⁶ Henviser til kilde i litteraturlisten

Rasmussen definerer ydre tvang igennem eksemplet med kassedamen, som under væbnet røveriet gav efter for røverens trusler og afleverede kassebeholdningen. Hendes handling udsprang af frygten for at miste hendes liv (Rasmussen, 1999, s. 30). Det simple eksempel viser, at det var en ydre faktor, som får individer til at handle anderledes end deres sædvanlige moralsk overbevisning. Ifølge Rasmussen er denne type handlinger tilladelig og ikke moralsk forkasteligt.

I det følgende vil jeg finde frem til de ydre faktorer, der får politikere eller andre ledende figur til at agere på en moralsk foruroligende måde. Som nævnt før vil jeg ikke tillægge dem skylden eller et moralsk ansvar, men udelukkende fokuserer på årsagerne.

Lad os se på muligheden for indførelsen af handelsembargoen mod Saudi Arabien på nogle specifikke områder. Sådan et forslag vil med sikkerhed få selv de jævne stakeholders til at træde frem og vise deres utilfredshed med sådan en embargo. Afhængigt af engagements i de berørte virksomheder vil stakeholderne reagere på forskellige måder. Medarbejderne vil måske føle sig tvunget til at strejke for at påvirke beslutningstagere, mens de lokale politikere af frygt for konsekvenserne for kommunen vil arbejde i kulisserne for at ændre holdningen til embargoen hos landets politikere. De store stakeholders, herunder mener jeg aktionær eller medejere, vil af økonomiske grunde gå i gang med lobbyarbejde. De vil bruge de økonomiske midler, de har til rådighed, for at opnå målet, som er at lukke den politiske diskurs om indførelsen af handelsembargoen. Derfor kan tillade mig at sige, at alle stakeholders uanset deres sociale status er med til at udøve den ydre tvang på landets magthavere.

Et af de specifikke områder er den tidligere omtalt våbenindustri, som arbejder intensivt imod embargoen rettet mod Saudi Arabien. Som beskrevet forsøger den franske minister og den britiske regering at tvinge den tyske regering til at ophæve våbenembargoen. Årsagen til dette ydre pres fra Frankrig og Storbritannien især skal findes både i økonomiske og politiske interesser. De tre landene har indgået samarbejde om udvikling og produktion af bestemte typer våben, og netop disse franske og britiske virksomheder er ramt af den tyske embargo. De økonomiske data, der er opgivet i specialet, viser, at Frankrig og Storbritannien har et stort eksportmarked af våben til det saudiske regime. Det betyder, at de berørte franske og britiske våbenfabrikanter går glip af de store indtægter. Regeringerne i begge lande er under et ydre pres, idet stakeholders vil sikre indtægterne for såvel medarbejdere som ejere. Derudover er der mange underleverandører, der lider økonomiske tab på baggrund af denne embargo. Det vil sige, embargoen skaber en dominoeffekt, på grund af manglende salg mister medarbejdere job, firmaer går glip af fortjeneste og lokalområdet påvirkes ligeledes negativt. Her tænker jeg på dominoeffekten, for folk uden arbejde bruger færre penge, hvilket påvirker handel og servicevirksomheder i lokalområdet. I sidste ende influerer det på politikernes ageren. Denne negative spiral er den økonomiske ydre påvirkning, som får regeringen til at handle for at sikre landets økonomi og skatte indtægter. I sidste ende kan politikere føle det ydre pres fra arbejdsløseborgere, der er på overførselsindkomster, fordi disse mennesker vil have arbejde som betyder

almindelig løn, men også fordi de sociale ydelser yderligere belaster statsbudgettet. Alt dette er medvirkende til at regeringer i Frankrig og Storbritannien gør alt for at ophæve det tyske embargo mod Saudi Arabien.

Fra en politisk synsvinkel så er det ikke kun ydre økonomiske faktorer, der presser såvel den britiske og franske regering til at modarbejde den tyske våbenembargo. De økonomiske konsekvenser danner grundlaget for de politiske ydre påvirkninger, hvilket betyder, at der er sammenhæng mellem de to. Politikerne vil se sådan embargoen som værende problematisk, da det vil have en afgørende indflydelse på fremtidige genvalg. Vælgerne vil have tendens til at fravælge partierne og politikerne ved magten i det kommende valg, fordi en embargo kan skabe økonomiske tab for virksomheder, større arbejdsløshed, og dalende skatteindtægter, der medfører begrænset rådighedsbeløb i statens budget. Denne vælgerflugt skaber et ydre pres på politikerne, hvilket får politikerne til at overveje en ekstra gang konsekvenserne af deres beslutninger for deres fremtidige virke i det politiske liv.

Det er ikke kun i Frankrig og Storbritannien, vi har set dette ydre pres, det er også set i USA og specielt i forhold til den amerikanske præsident Donald Trump. Trump udtalte i forbindelse med sagen om journalisten Jamal Khashoggi, at han havde tiltro til det saudiske regime med kronprinsen i spidsen, i forhold til deres håndtering og ansvar for mordet på Khashoggi (Hennigan, 2018). Trump afslører selv, at en investering på over 100 mia. dollars i våbenindustrien er svær at afslå, og derfor havde han ingen intentioner om at omstøde beslutningen om våbenhandel på baggrund af sagen om Jamal Khashoggi (Hennigan, 2018). Handelen til 100 mia. dollars må ses som værende en måde at influere præsidenten på. Her er Trump under ydre pres af såvel økonomiske som politiske karakter. Jobs på spil samt fare for virksomhedens økonomiske tab hører under den økonomiske påvirkning. Det politiske hænger sammen med risikoen for at miste opbakningen fra de rige, der er forudsætningen for at kunne stile op til næste valgperiode som amerikansk præsident. Derudover vil Trumps ikke risikere at miste den politiske goodwill fra Saudi Arabien til at støtte den amerikanske politik i Mellemøsten.

For at sætte denne magt, som amerikanske våbenindustrien har i perspektiv, kan man rettet blikket mod våbenfabrikanten Lockheed Martin. I april 2019 blev Lockheed Martins markedsværdien anslået til at være 93,28 mia. dollars (623,15 mia. Kr) (Macrotrends, 2019). Med en værdi som denne kan det ikke afvises, at Lockheed Martin er førende indenfor den amerikanske våbenindustri, og virksomheden stemme bliver hørt i Washington D.C, hvilket betyder, at de politiske beslutninger bliver taget i samrådet med firmaets øverste ledelse.

Det er dog ikke kun i den amerikanske våbenindustri, der har muligheden for at skabe den ydre indflydelse på de politiske beslutninger. USA's import af enorme mængder fossilebrændstoffer spiller lig så stor en rolle i amerikansk politik som våbenindustrien. I 2017 alene blev der importerede for 18 mia. dollars (USTR, *Saudi Arabien*), dette beløb fortæller os, at USA vil have det svært ved at klare sig uden saudiarabiske råstoffer. Samtidig fortæller tallet også, at det saudiske regime har magt over USA, og dermed kan Saudi

Arabien yde det ydre pres på USA, og på denne måde kan de sikre sig, at USA vil tilgodese saudiernes politiske ønsker til gengæld for at kunne købe den nødvendige olie til en fornuftig pris.

I det hele taget så synes den ydre tvang i tilfældet med Saudi Arabien at falde tilbage på det økonomiske og politiske spørgsmål. For økonomisk set så er der meget på spil for de forskellige industrier, da indførelsen af en embargo mod Saudi Arabien ville ramme dem økonomisk hårdt. Fra et dansk synspunkt vil det have konsekvenser, idet da tallene fra Dansk Erhverv viser, at Danmark eksporterer til det saudiarabiske marked for over 7 mia. kroner. En embargo vil især ramme danske arbejdspladser indenfor fødevarer- og medicinalindustrien (Dansk Erhverv 2018, *Saudi Arabien*). Politisk set kan en fælles vestlig embargo være med til at skabe en ustabil politisk situation, da det i værste fald kan betyde et brud mellem de vestlige lande og Saudi Arabien samt deres støtter i Mellemøsten. Når lande som Storbritannien, USA og Frankrig ikke ønsker en embargo, må det ses som værende ikke kun et økonomisk, men også et politisk spil i forhold til at sikre alliancen med Saudi Arabien.

Vi har i det overstående set på, hvilke ydre faktorer der har betydning, når det kommer til spørgsmålet om samarbejdet med Saudi Arabien. Der blev redegjort for de faktorer, der kan have indvirkning på politikere samt deres beslutningsprocesser omkring politiske og økonomiske spørgsmål.

Dog mangler vi stadig at svare på spørgsmålet om, hvordan det kan være, at politikere som Lars Løkke Rasmussen, Theresa May og mange andre synes at bedrive det moralske svigt ved at undlade at indføre en embargo mod Saudi Arabien. Hvad er det, der gør politikere blinde for, hvad der er moralsk rigtigt i deres ageren, samt for konsekvenserne af deres manglende handlekraft. Det vil jeg afklare i det næste afsnit, hvor jeg inddrager den etiske teori Etisk blindhed af Palazzo et al.

Den etiske blindhed

Med en forståelse for hvilke elementer, der medvirker til at skaber indre og ydre tvang, kan vi nu se på, hvordan det kan lade sig gøre, at politikere tilsidesætter moralen og anser samarbejdet med regimer, f.eks. det saudiske som værende acceptable. Netop accepten af samarbejdet kan forklares med en slags etisk blindhed, som er en ide, der blev fremlagt af Palazzo et al. Selve ideen om etisk blindhed antager, at personer over en vis periode kan blive blinde for beslutninger eller handlinger, de tager eller udfører. Palazzo et al. beskriver etisk blindhed sådan:

“Formally, ethical blindness can be defined as the temporary inability of a decision maker to see the ethical dimension of a decision at stake. The phenomenon can be understood along three aspects. First, it builds on the assumption that people deviate from their own values and principles. These values and principles are part of their identity and they have tried to live up to them in the past. Ethical blindness refers to the fact that ‘good people behave in pathological ways that are alien to their nature’. It results from people’s inability to access ethical values or prototypes that, in principle, are available to them. Second, ethical blindness is

context-bound and thus a temporary state. It describes a psychological state of people with normal (or even high) levels of integrity and the ability for moral reasoning. But for some reasons (often related to the situation, as we outline further below), they are not able to use these capacities when making the decision.”
(Palazzo et al, 2012, s. 325)

Ideen omkring etisk blindhed kommer på baggrund af sætningen i citatet: “*good people behave in pathological ways that are alien to their nature*”. På en og samme tid er det også vigtigt at have med, at årsagen til denne blindhed skal findes i det, Palazzo et al. kalder for *rigid framing*. *Rigid framing* skal forstå på den måde, at en person er fastlåst i en bestemt forståelsesramme af verden, og personen ikke er i stand til at løsrive sig fra denne forståelse (Palazzo et al, 2012, s.326).

Palazzo et al. fremhæver, at der kan være konsekvenser af den manglende evne til at se ud af den fastlåste ramme, som man befinder sig i, hvilket betyder, at personen ikke vil være i stand til at se verden på en anden måde. I kraft af det ovennævnte ses de opståede situationer kun i den forude opsatte forståelsesramme (Palazzo et al, 2012, s. 326).

Den etiske blindhed, resurseforbandelsen samt den politiske situation i Saudi Arabien, giver os en vis forståelse for hvordan de forskellige faktorer spiller sammen, og endvidere gør det muligt for Saudi Arabien at opnå den særstatus på internationale scene. Etisk blindhed samt pres udefra er med sikkerhed årsagen til, at den franske økonomiminister tilskynder de tyske myndigheder til at genåbne for våbenhandel med Saudi Arabien.

Det er altså muligt, at den franske minister i sit forsøg på at presse Tyskland til at genoptage det militærvåbensamarbejde, blev blind for de konsekvenser, der kan opstå, når man sælger våben til regimer som Saudi Arabien. Den franske minister er altså fastlåst i den ramme, der udelukkende fokuserer på den økonomiske gevinst for Frankrig samt den fordel, vesten lige nu har ved at fastholde det politiske samarbejde med Saudi Arabien. Økonomiministeren er altså fanget i en *rigid frame*, og er ikke i stand til at bryde den og reflektere over “*(the) short term-trap*” og alle de ulemper og omkostninger konflikten med Iran samt krigen med Irak førte med sig, og dermed kan han heller ikke se de langsigtede konsekvenser af beslutningerne.

Det samme kan også siges om USA og Storbritanniens kontinuerlige salg af våben til saudierne. De to vestlige lande er fastlåst i en *rigid frame* på grund af den ydre tvang, som kommer fra de stakeholders, der gerne ser samarbejdet med Saudi Arabien fortsætte. Stakeholders bruger forskellige redskaber til at skabe den forståelsesramme, som politikerne skal arbejde ud fra. Redskaberne, som lobbyarbejdet består af, er skabelsen af sig selv som en ansvarlig skatteyder, økonomiske gaver til samfundet samt støtte til fremtidige valgkampagner, hvilket er medvirkende til at gøre politikerne etisk blinde. Ved at gøre det overstående sikre stakeholderne sig en stor indflydelse på beslutningsprocessens udfald.

De to lande forsøg på at opretholde et godt samarbejde fastslår, at den britiske premierminister Theresa May er blevet fastlåst i rammen, hvor handel og samarbejde med Saudi Arabien ses som værende det mest vigtige. De tal, som er opgivet om våbensalg til Saudi Arabien, taler i mine øjne for denne argumentation. Tallene stammer fra såvel Business insider Nordic som PoliticsHome, og viser, at der i perioden juni til september 2018 blev der solgt for 4.5 Mio pund af militært udstyr til Saudi Arabien (Foster, 2019). Det er en kendsgerning, at Saudi Arabien forsyner regimet i Yemen med våben for at sætte stopper for oprøret. Krigen i Yemen bærer præg af flere menneskerettigheders overtrædelser, som kan være begået med våben produceret i Storbritannien (Foster, 2019). Tallene fortæller os, at den britiske regering med Theresa May i spidsen drager sine beslutninger ud fra det økonomiske perspektiv, der er forbundet med salget af våben til Saudi Arabien. Dette betyder, at den britiske regering i sit forsøg på at tilgodese sin egen befolkning overser den yemenitiske og saudiske befolknings lidelser under det saudiske regime. Det er muligt, at beslutningstagerne ikke nødvendigvis er umoralske i deres beslutningsproces, men de er simpelthen fastlåst i en ramme, der kan kaldes "Britain first" uden at kunne se den anden side af medaljen (dvs. menneskelige lidelser i bl.a. Yemen).

Som tidligere skrevet kan der argumenteres for, at de vestlige lande først og fremmest varetager nationale interesser og dermed forbliver i den fastlåste ramme. De holder regimer i resurseforbandelsen, hvilket gør, at de forbandelsesramte landes udvikling fastfryses. Især Ækvatorialguineas befolkning er udsat for hårde prøvelser, da borgerne holdes i et jerngreb af landets leder, der bliver styrket af samhandlen med vesten. Da befolkningen i Ækvatorialguinea holdes i fattigdom og uvidenhed, kan befolkningen ikke fjerne Obiang fra magten. De har hellere ikke mulighed for at indføre nogen af de ønskede reformændringer, som Thomas Pogge ser som værende en måde at komme disse autoritære regimer til livs. Det, at de vestlige ledere ikke synes at kunne komme ud af den forståelse ramme, de er i, er ensbetydende med, at de ikke kan se konsekvenserne af samarbejdet for Ækvatorialguinea eller Saudi Arabiens befolkning. Lignende Aftalerne, som Frankrig underskrev med Charles Taylor i Liberia, forsættes med at blive indgået, og dermed forbliver resurseforbandelsen fastholdt, hvilket fører til, at regimernes magt vokser.

Netop i forsøget på at opretholde vestlige landes høje levestandard, forsvinder ledernes evnen til at kunne se konsekvenserne af deres handlinger, og derfor ser vi det moralske svigt i beslutningsprocessen.

Jeg vil argumentere, at mange af de beslutninger, der tages, tages på baggrund af en påvirkning, der har gjort politikerne eller stakeholdere blinde for konsekvenserne, som deres beslutninger medfører i virkeligheden. For det virker utænkeligt, at de personer er uvidende om forholdene, og om hvad der foregår i Ækvatorialguinea eller Saudi Arabien. Freedom House eller Human Rights Watch har alle været klar i deres udmeldelse om kårene i netop disse lande, og derfor virker det foruroligende, at forskellige politikere ikke tager disse i betragtning, når de træffer beslutninger.

Vi værner om de demokratiske principper og menneskerettigheder, men helst inden for vores egne grænser eller i de verdensdele, hvor det ikke påvirker vores økonomiske interesser.

Vi må diskutere, hvad vi kan gøre, og om vi som privatpersoner har et ansvar i forhold til det, der sker ude i verden. Ligeledes skal vi forholde os til, om vi har et ansvar, når den danske stat vælger at samarbejde med lande som Saudi Arabien eller Kina. Jeg overvejer, om vi er i den situation, hvor det er et nødvendigt onde at handle med disse regimer for at kunne sikre os selv på den bedst mulige måde.

En diskussion om vores handel med autoritære regimer

I dette afsnit vil jeg så vidt muligt forsøge at diskutere de konsekvenser, som vesten kan stå overfor i et forsøg på enten at stoppe handel med Saudi Arabien eller med at forsætte den. Jeg vil prøve at belyse de områder, der blive berørt ved den ene eller anden beslutning. Derefter har jeg også tænkt mig at give mit perspektiv på, om det kan forsvares moralsk at handle med regimer som det saudiske. Jeg vil også forsøge at belyse, hvordan det, vi accepterer i dag, vil påvirke fremtidige samarbejde og samhandel med Saudi Arabien.

Efter analysen af situationen, hvordan vesten placer sig i forhold til Saudi Arabien, er jeg af den opfattelse, at alt sammenarbejde med regimet burde ophøre, da vi tilsidesætter de moralske principper samt menneskerettigheder, hvilket vestlige demokratier er bygget på. Desværre har vestens politiske ambition i regionen skabt en vanskelig situation, vi står i en position, hvor handel eller et samarbejde er juridisk lovligt, men er moralsk forkert, men hvor det synes at være et nødvendigt onde for at sikre en bedre fremtid for de vestlige lande. Hvis vi fravælger at handle med Saudi Arabien, mister vi arbejdspladser og vores udgifter til olie vil stige. Ved fravalg vil vi også miste indflydelse i regionen og dermed mister en lille chance for at påvirke udviklingen i positiv retning. Denne beslutning vil præge fremtiden, idet den kan have enorme konsekvenser såvel regionale, nationale og menneskelige.

For lige meget hvilke beslutninger man tager, så er konsekvenserne vidt forskellige afhængige af beslutningen, men vi ved udefra tidligere erfaringer, at efterspillet kan skabe en situation, der er uforudsigelig og ukontrollerbar.

Vi kan ikke bare sige fra overfor Saudi Arabien, og derfor vi står i et moralsk dilemma. Så lad os undersøge nærmere de scenarier, der bygger på, de valg vi tager.

Tager man positionen, om at ulovliggøre handel med Saudi Arabien, så har det konsekvenser for såvel importør som eksportøren. De data, som er opgivet tidligere, giver et klart billede af, hvordan handelssituationen ser i ud mellem Danmark- Saudi Arabien, EU-Saudi Arabien (GCC) og USA-Saudi Arabien. Tallene viser os, at der er milliarder af kroner på spil i dette handelssamarbejde, hvilket også betyder, at der er flere tusind arbejdspladser på spil i Danmark, EU, USA samt andre vestlige demokratiske lande. Det vil sige, at det vil have store konsekvenser for forskellige typer produktionsvirksomheder. Selvfølgelig vil våbenindustrien blive hårdest ramt, men for Danmarks vedkommende er der jobs på spil indenfor næringsmiddels produktion, medicinalindustri samt mejeri produktion. Andre lande vil kunne lide tab indenfor maskine og transportindustri. Derudover vil det have betydning for virksomheder, der sælger knowhow, hvilket også vil påvirke Saudi Arabien. På den anden side kommer Saudi Arabien til at miste salgsmarkeder for sin olie, og dermed risikere de at mangle penge til at købe vare og tjenester. Så alt i alt svækkes de involverede landenes økonomi. Ulovliggørelsen af handel med Saudi Arabien fører med sig også andre konsekvenser herunder påvirkning af det politiske samarbejde.

Det er ikke nogen hemmelighed, at USA er en meget tæt allierede med Saudi Arabien både handelsmæssigt og politisk, skulle USA derfor indfører en embargo mod Saudi Arabien, vil det med stor sandsynlighed resultere i, at den eksisterende alliance vil ophøre. For at sikre sine nationale interesser vil Saudi Arabien åbne sig for andre potentielle allierede. De vil opsøge muligheden for at kunne sælge råstoffer til andre interesserede købere, hvilket vil være med til forsyne dem med de økonomiske midler, som er nødvendige til indkøb af såvel fødevarer som våben. Kina og Rusland er meget interesserede i at udvide deres politisk indflydelse i Mellemøsten. Jeg vil estimere, at Kina er favoritten til at overtage vestens position i forhold til indkøb af olie, idet Rusland er selvforsynende (OCE, 2018, Russia, OCE, 2018, China). En ting er sikkert, vesten vil se sin indflydelse i Mellemøsten reduceret dramatisk, da Saudi Arabien har stor indvirkning på situationen i regionen.

På den anden side er det ikke sikkert, at handelsembargoen mod Saudi Arabien vil forandre deres moralske ageren i forhold til nabolande og egen befolkning. I værste fald kan det betyde, at situationen i Saudi Arabien bliver værre. Uden vesten til at se regimet overskulderen og med en mulig alliance med Rusland eller Kina, er risikoen, at situationen i Saudi Arabien politisk ændres. I det hele taget kan det ende med, at Saudi Arabien vil modarbejde vestens politiske forsøg på

demokratisering af regionen. Saudi Arabien vil med storsandsynlighed bevilge endnu flere midler til mere støtten af organisationer, som modarbejder en demokratiseringen af regionen.

Ser man på med et mere konsekvensialistisk syn, så kan det moralsk set have større konsekvenser at indføre sådan et forbud end ikke at gøre det. For tager man det overstående i betragtning, så er der en større risiko for, at de forhold, der er indenfor og udenfor Saudi Arabien grænser, ændrer sig til det værre både internt og eksternt. Overvejsen hvorvidt det er en risiko, man vil tage ved sådan en beslutning, er langt mere kompliceret, end det i første omgang kan lyde. Afskærer man et lands muligheden for international handel, så er det ikke sikkert, at det ændrer på såvel regimet som situationen i landet. Eksemplet på dette er Nordkorea. Siden våbenstilstanden i 1950'erne har Nordkorea været fuldstændig lukket for omverden, og deres internationale samhandel har næsten ikke været eksisterende. Trods diverse forsøg på afskærer Nordkorea fra muligheden for at importere varer og på den måde presse dem til at ændre deres politiske styreform, er mislykkede. Landet forsætter med at eksistere, og undertrykkelsen af befolkningen opretholdes. Nordkorea har et kontinuerligt samarbejde med enkelte nationer herunder Kina, som er deres største handelspartner, der

samtidig også er garant for, at Nordkorea som selvstændigt land opretholdes. Politisk set må Kina anse Nordkorea som værende en politisk samarbejdspartner, der er værd at støtte, idet det forøger Kinas politiske kapital i regionen i form af en allierede, som vesten ikke kan påvirke.

Derfor har det ikke betydet meget, at den internationale handel med Nordkorea er minimal, da der er en stat, som Kina, der sikre deres overlevelse. I tilfældet af en international embargo mod Saudi Arabien kan ligne situation forekomme, da Saudi Arabien er en ørkenstat, og skal af den grund importere langt de fleste fødevarer, og derfor er landet afhængigt af internationale handelsaftaler. Med embargoen i sigte vil Saudi Arabien ligesom Nordkorea opsøge mulige handelspartner og politiske allierede. Kina og Rusland står klar på sidelinjen til at overtage vesten position. Ligesom i Nordkorea vil regimet i Saudi Arabien forsætte med at undertrykke sin befolkning, da resurseforbandelsen opretholdes. Det vil i værste fald betyde, at undertrykkelsen bliver værre, da regimet vil gøre alt for at beholde magten.

Selvom der vil være økonomiske konsekvenser af embargoen, så er jeg af den overbevisning, at de politiske konsekvenser vil påvirke i langt større grad situationen i Mellemøsten og i de vestlige

lande. Som det blive nævnt i det overstående er det muligt, at Saudi Arabien vil udfolde deres *soft power* langt mere i et forsøg på at skade vesten. Saudi Arabiens brug af *soft power* skal både ses som værende en måde at "straffe" vesten for en eventuel handelsembargo, men samtidig vil de også bruge deres *soft power* til at få andre nationer til at alliere sig dem. Vi ved fra redegørelsen at Saudi Arabien, betaler for diverse moskeer og islamiske centre, der oprettes i både nabolandene og i vesten. Centrene vil blive brugt til at udbrede saudisk propaganda og i sidste ende som terrorceller, der udøver skadelige handlinger mod vestens borgere. Der vil forekomme en yderligere radikaliserings af muslimske borgere i europæiske lande. Derudover kan den saudiske propaganda være med til at skabe en fjendtlig indstilling til vesten hos deres nabolande. Igen står vi med et dilemma om embargoen er løsningen, da de politiske konsekvenser er farligere end at opretholde handlen med Saudi Arabien for at sikre politisk stabilitet.

Vi har igennem det overstående set, hvordan det kan se ud, hvis vesten vedtager en handelsembargo mod Saudi Arabien. Man kan diskutere, hvad der vil ske, hvis man forholdt sig passiv, og acceptere den saudiske ageren i forhold til politiske hændelser.

Ganske simpelt sagt, ved at forholde sig passivt opretholdelses status quo, hvilket efterlader et indtryk af vesten som værende uinteresset i den måde, som Saudi Arabien behandler deres borgere på. Vesten vil måske fremstå som en aktør, der billiger saudisk undertrykkelse af befolkningen, krigen i Yemen samt forfølgelse af de politiske modstandere af regimet. Den generelle opfattelse af Saudi Arabien er, at landet er et rigt og veludviklet land og absolut ikke ses som et diktatur, netop fordi befolkningen ikke lider økonomisk nød. Det vil jeg diskutere, for Saudi Arabien adskiller sig fra det traditionelle diktatur ved at have en befolkning, der er rig og lider absolut ikke af fattigdom. Det punkt, hvor Saudi Arabien ligner de traditionelle diktatur, er den manglende ytringsfrihed og retten til at forsamle sig i protest mod styret. Generel overvågning af kommunikation er også en del af den undertrykkelse som foregår, herunder er sociale medier kraftigt overvåget eller lukket (Freedom house, 2019, HRW, 2019). (Freedom House, 2017). Jeg er af den opfattelse, at vi på baggrund af den passivitet risikerer at se flere lignende situationer som den med mordet på Jamal Khashoggi. Saudisk borger og en systemkritiker bliver myrdet, da han over en længere periode talte kritisk om styret og den nuværende kronprins. Den nuværende fordømmelse synes ikke at skabe nogen konkret reaktion hos saudierne, havde det netop været tilfældet, så havde man med alt sandsynlighed set en ændring i måden, de agerer på i forhold til

kritikere af regimet. Verdenssamfundets reaktion fortæller, at de vælger status quo for ikke at eskalere konflikten med saudierne.

Jeg vil tillade at erklære, at status quo, hvor vesten fortætter med at handle med Saudi Arabien, ligeledes fastholder landet i resurseforbandelsen, og dermed er befolkningen stadig fanget og ud af stand til at komme ud af denne forbandelse. Så med vestens passivitet overfor saudierne forsætter den samme onde cirkel uden mulighed for ændringer i fremtiden. På den anden side vil jeg argumentere for, at vi ved status quo skaber midlertidig politisk balance i regionen samt sikrer vores egne borgere, at terrorisme i Europa måske ikke eskalerer yderligere.

En anden væsentlig vinkel at diskutere i forhold til Saudi Arabien er Leif Wenars begreb *”(the) short term trap”* (Wenar, 2017, s. 84). Begrebets opståen kommer af situationen i Irak og Iran. Wenar nævner disse to stater, fordi de var tæt knyttet til vesten igennem samhandel og politisk alliance. Begrebet beskriver en situation, hvor der i en ”kort” periode kan drages fordele af en alliance, herunder fordelagtig handel med naturressurser. Det var netop tilfældet med Iran og Irak, som begge faldt fra hinanden; den ene af manglende leder efter afsættelsen af Saddam Hussein og den anden af revolution på grund af vestlig indblanding i Irans demokratiske proces. Dette har ført til ustabilitet i Mellemøsten, hvorpå flere terrororganisationer er opstået med den mest kendte som ISIS, hvilket førte til krig og ødelæggelse. Situationen i Saudi Arabien ligner til forveksling situationen i Irak og Iran, og derfor er der opstået en frygt for, at begivenheder kan gentages sig i Saudi Arabien, da der er begyndt at vokse en ustabilitet i landet, Wenar fremlægger denne ustabilitet i Saudi Arabien sådan:

” In most countries, a booming generation of young people entering the workforce would stimulate decades of economic dynamism. In oil autocracies like Saudi Arabia, there are a few real jobs for youth to do, so the state views its own young people as a threat.” (Wenar, 2017, s. 94)

Jeg vil ræsonnere, at faren ligger i, at revolution i Saudi Arabien vil føre til uvished om, hvordan landet vil komme til at se ud, og hvem der skal lede det. I værste fald kan det risikeres, at Saudi Arabiens revolution ender som den iranske, hvor et autoritærregime erstattede et andet. Skulle det nye regime opstå på samme måde som det iranske, så er der en risiko for at, det nye regime også vil anse vesten som værende den store fjende og ikke allierede. Man kan også finde modargumenter, der taler for, at det nye regime ikke vil anse vesten som fjende. Saudi arabisk kultur og skikke er

upåvirkelige af den vestlige kultur til forskel for det, der forgik under Shahan i Iran, hvor den vestlige kultur blev presset ned over folket, og derfor agerede iranere kritisk og fjendtlig overfor vesten (Afary et al, 2019). Desværre er salafisterne så dybt forankret i det religiøse, derfor anser jeg det for umuligt at forstille sig, at et nyt regime vil være vestligt orienteret.

Skulle en stat som Saudi Arabien være styret af fanatiske fundamentalister, kan Saudi Arabien udgøre end endnu større trussel end den, Iran udgør nu. Denne trussel kommer af de enorme oliereserver og den formue, som Saudi Arabien har samt den magt, de har opnået igennem deres brug af *soft power*. Derudover er det ikke kun trussel mod vesten, men også mod den globale handel, idet Saudi Arabien har kystlinje til Rødehav, som fører til Suezkanalen. Fundamentalisterne kunne finde på at true skibsfarten, der går igennem Suezkanalen, som er en af verdens vigtigste handelsåre. Skibstrafikken vil dermed blive lammet og fundamentalisterne kunne afpresse nationer for opnå sine mål.

Fundamentalisterne kan være farlige for vesten, men reelt set vil de også være farlige for befolkningen i Saudi Arabien. Dette kommer af netop den uvidenhed, der er, om hvordan befolkningen i Saudi Arabien vil blive behandlet. Med langt mere religiøse fundamentalister ved magten kan der risikeres en højere grad af ekstrem magtanvendelse end det er set nu. Jeg mener, at der er en farer for, at alt det vestlige ville fremme endnu mere modstand hos saudierne nuværende allierede og måske ligefrem underbygge islamiske idealer, de lever efter. Alt modstand eller religiøs kritik vil blive mødt med endnu hårde straffe for at sikre sig mod vestens sekularisme.

Vi behøver ikke at tænke længe over eksempler, der vil illustrere revolutionære ændringer i et land som Saudi Arabien. Både Iran og Irak oplevede store omvæltninger i form af revolution, krig og efterfølgende afsættelse af leder, deres historie fortæller, hvordan et eventuelt regimeskifte i Saudi Arabien kan komme til at se ud. Udskiftning af regimer i Irak og Iran har haft og stadig har konsekvenser for hele regionens politik og magtforhold. Udskiftningen af regimet i Saudi Arabien vil have lignende konsekvenser. Hverken Iran eller Irak dannede demokratier efter de store omvæltninger. I Iran gik man fra at være styret af det autoritære Shah regime til at blive styret af den autoritære religiøse leder Ayatollah Khomeini. Iran afsatte altså ikke Shahan for at vende tilbage til det demokrati, som prægede landet inden kuppet i 1950'erne. Derfor tror jeg heller ikke, at Saudi Arabien vil danne et demokratisk valgt styre.

Diskussionen viser, at vesten reelt står mellem to onder. Handelsembargoen mod Saudi Arabien vil med stor sandsynlighed ikke have den ønskede effekt. Embargoen kan i stedet sende landet over i armene på vestens politiske modstandere, som er Kina og Rusland. Det vil betyde, at de vestlige lande mister indflydelse i Mellemøsten, og som situationen er lige nu, så er det ikke et politisk scenarie, som man ønsker at afprøve. Da vesten er den store fortaler for menneskerettighederne, så anser jeg det for vigtigt, at den kamp for rettigheder opretholdes globalt. Jeg er af den overbevisning, at manglende menneskerettigheder på sigt vil have uforudsigelige konsekvenser.

På den anden side står vesten i samme onde, hvis man ikke vælger at gøre noget. Som nævnt tidligere vil det betyde, at flere og flere lande ikke vil efterleve menneskerettighederne, da der ikke er nogen konsekvens for at opretholde dem. Man må heller ikke glemme problematikken omkring *”(the) short term trap”*.

Med argumenter for og imod samhandel med Saudi Arabien er det forsat svært at svare på spørgsmålet, hvorvidt det at handle med Saudi Arabien er noget, vi burde gøre. Med den viden vi har om situationen i Saudi Arabien, så synes jeg, at det være indlysende at stoppe samarbejdet. Det vil være det moralsk rigtige at gøre. Dog har det overstående vist os, at det ideen om at gøre det rigtige kan være farlig for fremtiden, hvor vi ikke kender Saudi Arabiens politiske position. For som jeg har pointeret før, så medvirker Saudi Arabiens enorme mængder naturressurser og en solid økonomi til at gøre dem til en attraktiv allierede for andre lande. Skulle alliancen mellem Saudi Arabien og vesten ophøre vil det betyde, at vesten vil komme til at mangle en magtfuld allierede i Mellemøsten. Vesten vil derfor stå svagt i regionen, og på nuværende tidspunkt synes det at være en dårlig ide, også selvom det er moralsk forkasteligt, det der sker i Saudi Arabien. Moralsk set er det en dårlig undskyldning, men kigger vi meget firkantet på det, så ved vi, hvor vi har Saudi Arabien nu, også i forhold til deres menneskerettighedsundertrykkelse. Sker der en revolution tilsvarende den i Iran, så kan vi risikere, at tab af liv i fremtiden kan være større end de er nu, og den politiske usikkerhed kan være langt farligere end den undertrykkelse, som finder sted nu.

“Handl kun ifølge den maksime ved hvilken du samtidig kan ville, at den bliver en almengyldig lov” (Kant 1999, s.78)

Immanuel Kant kategoriske Imperativ er nok en af verdens mest kendte filosofiske teser. Kants etik er gammel og til tider utilstrækkelig hvert fald i min overbevisning, men i tilfældet med den

nuværende situation med Saudi Arabien, er hans imperativ relevant. Jeg mener, at Kant imperativ er relevant netop, fordi det taler om, at man kun skal handle efter den maksime, der kan ophæves til lov. Den maksime mangler i forhold til måden man har ageret over for Saudi Arabien. For når vi sikrer overlevelse for regimer som det saudiske, så går vi på kompromis med de ting, som adskiller vesten fra disse regimer. Undertrykkelse igennem forfølgelse, manglende ytringsfrihed, slave lignende arbejdes forhold og krænkelse af menneskerettigheder, er alle sammen elementer, som strider mod de vestlige værdier. Hvis vi går på kompromis med vores værdier og ophæver saudiske handlinger til "almengyldig lov", som Kant forskriver i hans imperativ, så begrænses brugen af demokratiet og dets værdier til et belejligt redskab, der skal passe ind i en gunstig forståelsesramme, hvor vestens behov prioriteres højest. Derfor må spørge os selv om, hvor demokratiske vi reelt er, når vi kun er demokratiske indenfor vores egne grænse, og vi påtager os ikke et ansvar for borgere i andre lande ved at overholde vores egne maksimer. Vi kan under ingen omstændigheder prøve på at påtvinge vores maksimer og ophæve dem til deres lov, de skal selv findes deres egen vej til et retfærdigt og lovligt samfund. Hvis vi overholder vores egne love og værdier, vil det hindre os i bidrage til opretholdelse af resurseforbandelsen. Vores folkevalgte politikere er forpligtet til at forklare deres vælger det dilemma, og hvilke handlemuligheder, der findes samt konsekvenserne af handlingerne. Til gengæld skal vælgerne støtte op om de beslutninger, der bliver truffet. Vores støtte skal være en anerkendelse af at det moralske rigtige har en pris og en accept af forringelsen af levestandarden i vesten.

Som følge heraf skal de valgte politikere være visionære og skabe et samfund, der bygger på de værdier, der ligger til grund for demokratiet. Det er ønsketænkning, men vi kan ikke blive ved med at agere som om, at det er i orden at behandle personer som et middel for os som Kant selv skriver:

"Handl således, at du altid tillige behandler menneskeheden, såvel i din egen person som i enhver anden person, som mål, aldrig blot som middel" (Kant 1999, s. 88).

Hvis vi behandler hinanden som værende et middel frem for mål for at sikre og selv, så vil vi aldrig kunne skabe en bedre verden. Ifølge Kant vil vi heller ikke være i stand til at skabe de moralskforsvarlige maksimer, der kan gøres til love. Uden de moralskforsvarlige maksimer er vi med til at skabe det moralskesvigt, og vi kommer til at se hinanden som midler, og vores moralske blik vil efterhånden forsvinde.

Konklusion

Lad os genopfriske problemformuleringen, så vi ikke er tvivl om, hvad specialets mål var at svare på:

Hvordan kan det forsvares moralsk set, at der sammenarbejdes og handles med et diktatur?

Det lette svar er nej, vi kan som nation ikke forsvare at handle med regimer som det Saudiske, da det går imod alle de principper, som vesten og herunder Danmark er bygget på. Vi kan ikke arbejde samme med regimer, som slår systemkritiker ihjel eller fører krig, hvor den civile befolkning er målet. Vi kan ikke blive ved med at forsvare finansieringen af deres krigshandlinger. Vesten kan ikke fra et moralsk standpunkt handle eller samarbejde med et diktatur, hvis vi skal opretholde vores egen moralske standard.

Selvom det moralsk set ikke kan forsvares, at vi handler med disse regimer, så viser diskussionen også, at der er flere elementer at have med i overvejelserne omkring sådan en beslutning. Det er værd at tage med, at vedtagelsen af embargoen kan føre til nogle uforudsigelige konsekvenser, som kan påvirke mange lande, hele regionen og måske lige fra verden. Hvis vesten til gengæld forholder sig passivt overfor de saudiarabiske forbrydelser og fortsætter med sin strateg i forhold til samarbejde, kan det også have betydning for den fremtidige politiske situation i Mellemøsten. Tidligere begivenheder i regionen påviste, at Weners ”*short term-trap*” fører til ustabilitet, og risikoen, at det også kan ske i Saudi Arabien, er tilstedet.

Risikoen ved ikke at gøre noget ved Saudi Arabien er mindst lige så stor, som den er ved at gøre noget. Det er rimeligt at sige, at der er tale om et valg, hvor udfald altid er negativ for mindst en af parterne. Vesten står til at skulle vælge mellem pesten eller koleraen i forhold til, hvad man burde gøre i sådanne en situation. At gøre det moralsk rigtige er at risikere økonomiske tab samt at forskyde magtbalancen i regionen eller blive ved med at handle og at risikere på langsigtede konflikter eller måske krig.

Jeg mener, at de vestlige demokratier er forpligtet til at vise deres moralske standpunkt og trække en streg i sandet og sige ”dertil og ikke længere”, når Saudi Arabien tidligt overtræder menneskerettigheder (mord på Khashoggi). Hvis vi ikke handler nu, så risikerer vi, at Saudi Arabien vil eskalere deres udøvelse af magten.

Vi skal vise, at vi står for demokratiet, og vi kan kun kalde os for demokratiske, hvis vi handler derefter. I det hele taget så kommer hele dette spørgsmål til at handle om, hvem der tør at gå først

eller og sige nok er nok, for som Albus Dumbledore udtrykker det i enden af *Harry Potter and Goblet of Fire*;

“Dark times [...] lie ahead of us and there will be a time when we must choose between what is easy and what is right”. (Rowling, 1999, s.608)

Litteraturliste

Afary, Janet., et al. (2019): *Iran*. Encyclopædia Britannica, inc. Hentet d. 1/6 2019 fra

<https://www.britannica.com/place/Iran/The-White-Revolution#ref230088>

Andersen, Lasse Skou, Gjerding, Sebastian (2017): *Danmark tillod salg af teknologi, der kan overvåge en hel befolkning, til et af verdens mest undertrykkende regimer: Saudi Arabien*. Information. Hentet d. 3/5 2019 fra <https://www.information.dk/indland/2017/06/danmark-tillod-salg-teknologi-kan-overvaage-hel-befolkning-verdens-mest-undertrykkende-regimer-saudi-arabien>

Al Jazeera (2019): *Jamal Khashoggi's body likely burned in large oven at Saudi home*. Al Jazeera. Hentet d. 2/4 2019 fra <https://www.aljazeera.com/news/2019/03/jamal-khashoggi-body-burned-large-oven-saudi-home-190304011823218.html>

Alkhalisi, Zahraa (2019): *Saudi Arabia makes new pitch for \$400 billion investment*. CNN BUSINESS. Hentet d. 3/4 2019 fra <https://edition.cnn.com/2019/01/27/business/saudi-logistics-investments/index.html>

Applebaum, Anne (2017): *Trump's bizarre and un-American visit to Saudi Arabia*. The Washington Post. Hentet d. 26/3 2019 fra https://www.washingtonpost.com/news/global-opinions/wp/2017/05/21/trumps-bizarre-and-un-american-visit-to-saudi-arabia/?noredirect=on&utm_term=.9ab35a3d7b40

Asmus, Ronald D., et al. (2005): *A Transatlantic Strategy to Promote Democratic Development in the Broader Middle East*. Washington Quarterly 28 (2): 5-21.

BBC (2018): *Jamal Khashoggi: All you need to know about journalist's death*. BBC NEWS. Hentet d. 9/4 2019 fra <https://www.bbc.com/news/world-europe-45812399>

Boutrup, Christina (2018): *Ekstrem overvågning i Kina – alle får point for deres opførelse*. Tv2 Nyhederne. Hentet d. 26/3 2019 fra <http://nyheder.tv2.dk/udland/2018-04-15-ekstrem-overvaagning-i-kina-alle-faar-point-for-deres-opfoerelse>

Brown, Daniel (2018): *Weapons sales are on the rise -here are the top 10 countries exporting arms around the world*. Business Insider Nordic. Hentet d. 29/3 2019 fra <https://nordic.businessinsider.com/top-countries-exporting-weapons-arms-sales-2018-3?r=US&IR=T>

Buch, David og Secher, Mikkel (2018): *Danmark stopper eksport af våben og militærudstyr til Saudi-Arabien*. TV2 Nyhederne. Hentet d. 26/3 2019 fra <http://nyheder.tv2.dk/politik/2018-11-22-danmark-stopper-eksport-af-vaaben-og-militaerudstyr-til-saudi-arabien>

Christensen, Jakob Binderup (2016): *Kronprinseparret og Kristian Jensen indleder kontroversiel charmetur*. TV2 Nyhederne. Hentet d. 26/3 2019 fra <http://nyheder.tv2.dk/politik/2016-02-28-kronprinsparret-og-kristian-jensen-indleder-kontroversiel-charmetur>

Dansk Erhverv (2018): *Markedsrapport Saudi-Arabien*. Dansk Erhverv i samarbejde med EKF.

Dansk Industri (2017): *EU and Arabic countries take step towards free trade*. Dansk Industri. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://di.dk/English/News/Pages/EU-and-Arabic-countries-take-step-towards-freetrade.aspx?printType=3>

Dewan, Angela (2018): *These are the countries still selling arms to Saudi Arabia*. CNN World. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://edition.cnn.com/2018/11/22/middleeast/arms-exports-saudi-arabia-intl/index.html>

EPTT (2017): *Saudi Arabia: Economic indicators and trade with EU*. EPTT. Hentet d. 26/3 2019 fra [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_ATA\(2017\)608780](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_ATA(2017)608780)

European Commission (2018): *Gulf region*. European Commission. Hentet d. 26/3 2019 fra <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/gulf-region/>

Freedom House (2019): *China: Not Free*. Freedom House. Hentet d. 8/4 2019 fra <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/china>

Freedom House (2019): *Saudi Arabia: Not free*. Freedom House. Hentet d. 27/3 2019 fra <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/saudi-arabia>

Freedom House (2017): *Silencing the Messenger: Communication Apps Under Pressure*. Freedom House. Hentet d. 20/4 2019 fra <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2016>

Folketinget: *Mistillidsvotum*. Folketinget. Hentet d. 21/5 2019 fra <https://www.ft.dk/da/leksikon/Mistillidsvotum>

Foster, Matt (2019): *Britain's arms sales to Saudi Arabia 'highly likely' to be causing 'significant' civilian deaths, ministers warned*. PoliticsHome. Hentet d. 29/4 2019 fra <https://www.politicshome.com/news/uk/defence/military-campaigns/news/101892/britains-arms-sales-saudi-arabia-highly-likely-be>

GAN (2018): *Saudi Arabia Corruption Report*. GAN Business Anti-Corruption Portal. Hentet d. 2/4 2019 fra <https://www.business-anti-corruption.com/country-profiles/saudi-arabia/>

Gregor, James (2015): *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Dictatorship*. 2nd edition, Volume 6 pp.368-370. Elsevier Ltd.

Haaning, Karen (2018): *Dansk eksport til Saudi-Arabien er fordoblet*. Berlingske. Hentet d. 23/4 2019 fra <https://www.berlingske.dk/virksomheder/dansk-eksport-til-saudi-arabien-er-fordoblet>

Hennigan, W.J. (2018): *What Makes the U.S.-Saudi Relationship So Special? Weapons, Oil and 'An Army of Lobbyists'*. TIME. Hentet d. 26/3 2019 fra <http://time.com/5428669/saudi-arabia-military-relationship/>

Holland, Steve og Rampton, Roberta (2018): *Exclusive: Trump says standing by Saudi crown prince despite pleas from Senate*. Reuters. Hentet d. 3/4 2019 fra <https://www.reuters.com/article/us-usa-trump-saudi-exclusive/exclusive-trump-says-standing-by-saudi-crown-prince-despite-pleas-from-senate-idUSKBN1OB01C>

Human Rights Watch (2019): *China: Events of 2018*. Human Rights Watch. Hentet d. 8/4 2019 fra <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/china-and-tibet>

Human Rights Watch (2019): *Saudi Arabia: Events of 2018*. Human Rights Watch. Hentet d. 27/3 2019 fra <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/saudi-arabia>

Human Rights Watch (2018): *Saudi Arabia: Events of 2017*. Human Rights Watch. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/saudi-arabia>

Human Rights Watch (2018): *Equatorial Guinea: Events of 2017*. Human Rights Watch. Hentet d. 20/4 2019 fra <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/equatorial-guinea>

ICRC (1949): *Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. International Committee of the Red Cross. Hentet d. 10/4 2019 fra <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/1595a804df7efd6bc125641400640d89/6756482d86146898c125641e004aa3c5?OpenDocument>

IFP (2013): *Saudi Arabia has lowest poverty rate in Arab world*. Middle East Business News & Events. Hentet d. 2/4 2019 fra <http://www.projectsmiddleeast.com/Economy-NewsArticle-3643#.XKNKBpgza03>

Irish, John og Louet, Sophie (2018): *Despite criticism at home, French arms sales double in the Middle East*. Reuters. Hentet d. 29/3 2019 fra <https://www.reuters.com/article/us-france-egypt-arms/despite-criticism-at-home-french-arms-sales-double-in-the-middle-east-idUSKBN1JT21E>

Jørgensen, Jakob Stig og Rohde, Thomas Søgaard (2016): *Hvem står bag Danmarks omstridte besøg i Saudi-Arabien*. Berlingske. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://www.berlingske.dk/politik/hvem-staar-bag-danmarks-omstridte-besoeg-i-saudi-arabien>

Kant, Immanuel (1999): *Grundlæggelse af Sædernes Metafysik*. Hans Reitzels Forlag København. Anden udgave

Kim, Eugene (2017): *WhatsApp is banned by the most number of countries, but Facebook users drew the most arrests*. Business Insider. Hentet d. 20/4 2019 fra <https://www.businessinsider.com/whatsapp-is-banned-by-the-most-number-of-countries-but-facebook-users-drew-the-most-arrests-2017-1?r=US&IR=T&IR=T>

Lund, Michael (2003): *Hver tiende chef er psykopat*. Politiken. Hentet d. 28/5 2019 fra <https://politiken.dk/oekonomi/art5678981/Hver-tiende-chef-er-psykopat>

Macrotrends (2019): *Lookheed Martin Net Worth 2006-2019*. Macrotrends. Hentet d. 26/4 2019 fra <https://www.macrotrends.net/stocks/charts/LMT/lockheed-martin/net-worth>

McKernan, Bethan (2018): *Jamal Khashoggi's body was 'dissolved', says Erdogan Adviser*. The Guardian. Hentet d. 2/4 2019 fra <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/02/jamal-khashoggi-body-dissolved-acid-erdogan-adviser>

McLoughlin, Paul (2018): *Where countries stand on Saudi Arabi's Khashoggi 'killing' story*. The New Arab. Hentet d. 29/3 2019 fra <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2018/10/20/where-countries-stand-on-saudi-arabias-khashoggi-killing-story>

Møller, Ghita Nidam (2018): *Årtiets største krænkelser i Kina: Dna-indsamling, forfølgelse og genopdragelseslejre skal udrydde Islam*. Jyllands-Posten. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://jyllands-posten.dk/international/asien/ECE10860474/aartiers-stoerste-kraenkelse-i-kina-dnainsamling-forfoelgelse-og-genopdragelseslejre-skal-udrydde-islam/>

National Constitution Center (1967): *The Twenty Fifth- Amendment: Presidential Disability and succession*. National Constitution Center. Hentet d. 21/5 2019 fra <https://constitutioncenter.org/interactive-constitution/amendments/amendment-xxv>

Nielsen, Jens Beck (2018): *Udenrigspolitisk Nævn aflyser officielt besøg i Saudi-Arabien*. Berlingske. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://www.berlingske.dk/danmark/udenrigspolitisk-naevn-aflyser-officielt-besoeg-i-saudi-arabien>

NRGI (2015): *The Resource Curse: The Political and Economic Challenges of Natural Resource Wealth*. NRGI.

Hentet d. 26/3 2019 fra https://resourcegovernance.org/sites/default/files/nrgi_Resource-Curse.pdf

Nye, Joseph S. Jr. (2004): *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. United States: PublicAffairs™

Ochsenwald, William L (2019): *Saudi Arabia*. Encyclopædia Britannica, inc. Hentet d. 2/6 2019 fra

<https://www.britannica.com/place/Saudi-Arabia/Daily-life-and-social-customs#ref214601>

OCE (2018): *China*. The Observatory of Economic Complexity. Hentet d. 1/6 2019 fra

<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/chn/>

OCE (2018): *Saudi Arabia*. The Observatory of Economic Complexity. Hentet d. 11/4 2019 fra

<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/sau/>

OCE (2018): *Russia*. The Observatory of Economic Complexity. Hentet d. 1/6 2019 fra

<https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/rus/>

Palazzo, Guido, et al. (2012): *Ethical blindness*. *Journal of Business Ethics*. 109: 323–338

Pogge, Thomas (2008): *World Poverty and Human Rights*. Anden udgave. Cambridge: Polity Press

Sipri (2018): *Global arms industry: US companies dominate the top 100; Russian industry moves to second*

place. Sipri. Hentet d. 9/4 2019 fra <https://www.sipri.org/media/press-release/2018/global-arms-industry-us-companies-dominate-top-100-russian-arms-industry-moves-second-place>

Statsministeriet (2017): *Statsministeren på officielt besøg i Kina*. Regeringen. Hentet d. 26/3 2019 fra

<https://www.regeringen.dk/nyheder/statsministeren-ankommer-til-kina/>

Rasmussen, Kasper Lippert (1999): *Viljens Frihed Og Moralens Ansvar*. København: Nye Nordisk Forlag
Arnold Busck

Rashad, Marwa og Kalin, Stephen (2018): *Foreign Investment in Saudi Arabia More than doubled in 2018:*

minister. Reuters. Hentet d. 3/4 2019 fra <https://www.reuters.com/article/us-saudi-budget-energy-industry/foreign-investment-in-saudi-arabia-more-than-doubled-in-2018-minister-idUSKBN1OIOQU>

Reuters (2019): *France call on Germany to ease arms export rules*. Reuters. Hentet d. 8/4 2019 fra

<https://www.reuters.com/article/us-france-germany-defence/france-calls-on-germany-to-ease-arms-export-rules-idUSKCN1QC0X7>

Rushe, Dominic (2017): *Donald Trump's jobs promise just about holding up but trouble may lie ahead*. The Guardian. Hentet d. 25/4 2019 fra <https://www.theguardian.com/us-news/2017/dec/31/donald-trump-jobs-analysis>

Waterfield, Bruno (2019): *UK and France denounce German ban on Saudi arms sales*. The Time UK. Hentet d. 8/4 2019 fra <https://www.thetimes.co.uk/article/uk-and-france-denounce-german-ban-on-saudi-arms-sales-xp32xknsq>

USTR: *Saudi Arabia*. USTR. Hentet d. 26/3 2019 fra <https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/middle-east/north-africa/saudi-arabia>

Wenar, Leif (2017): *Blood Oil*. New York: Oxford University Press

Wenar, Leif (2018): *Beyond Blood Oil*. London: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc

Bilag

Bilag 1